

LUND UNIVERSITY

Årsbok 2020

Socialhögskolan

Harrysson, Lars; Bergendal Arvidsson, Maria; Andersson, Moa; Asklund, Klara; Doschori Nordström, Maria; Fredriksson, Cajsa; Forsell, Angelica; Jacobsson, Katarina; Karastogianni, Maria; Magnusson, Jan; Tigervall, Carina; Björverud, Pär-Henrik; Hilte, Mats; Hovmöller, Elleonor; Svensson, Lupita; Hekkala, Patrik

2021

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Harrysson, L. (Red.), Bergendal Arvidsson, M. (Red.), Andersson, M., Asklund, K., Doschori Nordström, M., Fredriksson, C., Forsell, A., Jacobsson, K., Karastogianni, M., Magnusson, J., Tigervall, C., Björverud, P.-H., Hilte, M., Hovmöller, E., Svensson, L., & Hekkala, P. (2021). *Årsbok 2020: Socialhögskolan*. (Research Reports in Social Work; Vol. 2021, Nr. 2). Socialhögskolan, Lunds universitet.

Total number of authors:

16

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Uthållighet

Plötsligt

Trötthet

Intensivt

Omställning

Ensamhet

Ork

LUND
UNIVERSITY

Årsbok 2020

LUNDS UNIVERSITET | SOCIALHÖGSKOLAN

Kreativitet

Förändring

Mobilitet

Utbildning

Ovisshet

Erfarenheter

Utmaning

Distans

Isolering

Oväntat

Svårt

Möten

RESEARCH REPORTS IN SOCIAL WORK 2021:2
School of Social Work | Lund University

ISBN: 978-91-7895-536-7

© Författarna & Socialhögskolan, 2021

Redaktör: Maria B Arvidsson och Lars Harrysson

Layout: Patrik Hekkala, patrik.hekkala@soch.lu.se

Adress: Lunds universitet, Socialhögskolan, Box 23, 221 00 Lund

Årsbok 2020

Socialhögskolan

*Maria B Arvidsson &
Lars Harrysson (red.)*

Förord

När denna årsbok för 2020 nu ges ut lever vi fortfarande under restriktioner och bedriver utbildning och forskning på distans. Vi såg inte detta förra året och vi ser inte slutet här och nu. Framförliggande årsbok speglar ett år av ovisshet, anpassning och kreativitet när vi bjuds på perspektiv från grundutbildningen 2020.

Den tidigare studierektorn, Maria B Arvidsson, har varit årets gästredaktör. Jag tackar för ett mycket gott samarbete. Stora tack också till alla som deltagit i arbetet med texter, underlag till texter och till Patrik Hekkala för hans arbete med slutfasen av arbetet från utkast till färdig produkt.

Denna årsbok, min femte som redaktör, blir också min sista. Jag tycker att den bildar en stabil och förhoppningsfull inramning i ett på många sätt ”provisoriskt” tidevarv. Jag ser redan mycket fram emot vad den kommande redaktören kommer att presentera i nästa årsbok.

Lars Harrysson, redaktör RRSW

Innehåll

Snart blir det bättre! 6

Katharina Jacobsson, prefekt

En före detta studierektors förord 9

Maria B Arvidsson, f.d. studierektor

TERMIN 1

Utbildning evakuerad till distans

– Att börja sin professionsutbildning i covid-tider 14

Carina Tigervall

Ingen mer distans var det tänkt 17

Maria Doschori Nordström

Detta med distans gör det inte lätt(are) 19

Moa Andersson

TERMIN 2

I rummet mellan närhet och distans 22

Lars Harrysson i samtal med handledare

TERMIN 3

Rättssäker examination i coronatider 29

Maria B Arvidsson i samtal med Pär-Henrik Björverud (PH) och Lupita Svensson

TERMIN 4

Digitala samtalsövningar 36

Maria B Arvidsson i samtal med Mats Hilde

TERMIN 5

Mina upplevelser av VFU i Sydafrika under pandemin 42

Cajsa Fredriksson

TERMIN 6

Uppsatsskrivande under en pågående pandemi och den sociala samvarons betydelse	48
<i>Klara Asklund & Maria Karastogianni</i>	
Om att skriva en kvantitativ C-uppsats i pandemitider	53
<i>Angelica Forsell</i>	

TERMIN 7

Digitalt avslut på studierna	57
<i>Maria B Arvidsson i samtal med Elleonor Hovmöller</i>	

COVID, CAMPUS & CANVAS

Omställning till digital lärandemiljö	63
<i>Jan Magnusson</i>	

STATISTIK

Socialhögskolan i siffror	68
---------------------------	----

Det var tomt i Socialhögskolans lokaler julen 2020. Foto: Katarina Jacobsson.

Snart blir det bättre!

Jag älskar vårt hus. ”Gamla köket”. Det är fint och modernt utan att vara flådigt eller svulstigt, precis så som det anstår en Socialhögskola. Vi flyttade in 2019. Från att personal och studenter varit utspridda på många platser till att samlas i ett och samma hus – det var fantastiskt! Ibland var det så mycket folk i huset att luften nästan tog slut och ljudnivån var betänkligt hög. Det varade i ungefär ett halvår, sen blev samvaro något farligt. Nu är huset spöklikt tomt. Att stänga huset för studenter och uppmana personalen att inte komma till jobbet var inte riktigt det jag föreställt mig när jag tog mig an uppdraget som prefekt. På campus i Helsingborg har lokalerna varit tillgängliga längre än i Lund men också där är det nu ödsligare än på mycket länge.

Förra ledningen med prefekterna Staffan Blomberg och Marcus Knutagård och studierektorerna Maria B Arvidsson och Leili Laanemets hade det hett om öronen när de skulle leda omställningen till digital undervisning och alla andra anpassningar som behövde göras. Flera gånger tänkte jag (lite skamset ska erkännas) att det var ju evinnerligt skönt att pandemin bröt ut året innan jag själv skulle tillträda som prefekt, fast förvissad om att 2021 skulle eländet vara över. Istället inledde

jag mitt prefektskap med att själv åka på covid-19. Jag hann jobba som super-taggad prefekt i två dagar innan jag blev sjuk. Enda fördelen med den erfarenheten är att jag med trovärdighet kan uppmana folk att vara försiktiga. Det finns all anledning att undvika att bli sjuk.

Pandemin har avslöjat en hel del om oss själva, både som individer och som organisation. En glädjande upptäckt var den styrka och förändringskapacitet som våra medarbetare och studenter uppenbarligen besitter. Med kort varsel har kursupplägg och arbetsuppgifter planerats om och det har funnits ett givmilt tålamod och en förståelse för att saker inte kan vara som vanligt i en ovanlig och aldrig tidigare upplevd situation.

Det har visat sig att Lunds universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten och vår institution trots allt klarar av att fatta snabba beslut med korta beslutsvägar. Vem trodde det innan pandemin? Ett visst mått av denna flexibilitet måste vi försöka ta med oss in i en postpandemisk akademisk värld.

Vi har sett värdet av digitala lösningar för ett minskat resande och kunnat konstatera att det faktiskt är möjligt att ha meningsfulla sammankomster med lärar- och forskarkollegor från när och fjärran (bortom det inledande ”Hörs jag?”). Vi har även fått en förvisso ofrivillig men ändå bestämd skjuts framåt i utvecklingen av digital undervisning. Vartefter tekniska problem har lösts har intresset för pedagogiska frågor tagit överhand liksom insikten att undervisning i det digitala rummet måste se annorlunda ut än den som sker i det fysiska rummet.

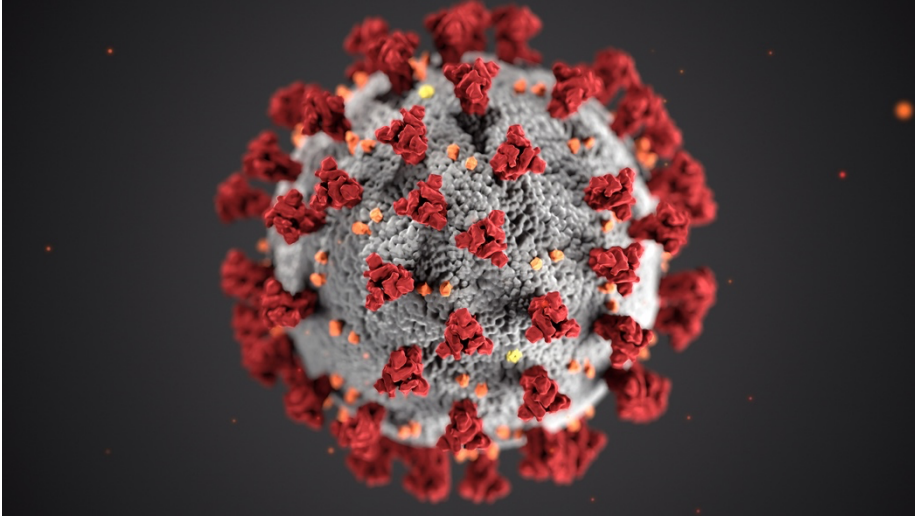
Betydelsen av utemiljöer har blivit påfallande – vikten av platser där vi kan umgås på ett ur virussynpunkt säkrare sätt än i inomhusmiljöer. Arbetet med att bygga om kvarteret Paradis i Lund till ett nytt samhällsvetenskapligt centrum inkluderar glädjande nog också ett stort fokus på utomhusmiljön.

Men allra mest har väl pandemin lärt oss att det sociala inte enkelt kan flyttas till digitala arenor utan att något går förlorat. Vikten av att se och höra andra människor i den fysiska miljön, betydelsen av att vara på plats och att dela det med flera. Att hur störigt det än är när medmänniskor pratar för högt, trängs eller bullrar i största allmänhet, så är inget värre än att vara helt ensam.

Nästa år fyller Socialhögskolan 75 år och då kommer pandemin i bästa fall tillhöra vår historia. Det ska vi i så fall uppmärksamma stort! Både sjuttiofemåringen och att pandemin är över. Då kommer också våra lokaler befolkas med

studenter, forskare, administratörer, lärare, lokalvårdare, cafépersonal och återigen fyllas med liv. Kanske kommer vi snabbare än man tror muttra över att det är trångt eller högljutt. Sådant mutter välkomnas. Det är bevis på att vi är på rätt spår igen.

Katarina Jacobsson, ny prefekt

Coronaviruset covid-19. Illustration: Centers for Disease Control and Prevention (CDC).

En före detta studierektors förord

Maria B Arvidsson, studierektor för socionomprogrammet 2015–2020

Den elfte och tolfte mars 2020 var jag på möte med Förbundet Sveriges Socionomutbildningar (FSSOC) i Uppsala tillsammans med studierektorer och prefekter för alla socionomprogram i Sverige. Under ett pass den första dagen delades vi in i mindre grupper för att diskutera olika ämnen. Ett ämne var hur respektive lärosäte förberett sig inför om covid-19 skulle nå universitet och högskolor. Stämningen var ganska lättsam eftersom de scenarier som vi föreställde oss kändes hypotetiska, överkliga och inte så aktuella, även om flera redan hade erfårit att enstaka studenter hört av sig och uttryckt oro för viruset.

Som jag brukar göra när jag är på tjänsteresa gick jag och la mig ganska tidigt på kvällen för att orka med en morgonjoggingtur innan frukost dagen efter. Tillbaka på hotellrummet, efter några kilometers löpning längs Fyrisån, kollade jag e-posten och med ens var de smått överkliga scenarier som vi diskuterat dagen innan högst aktuella. Vid 22-tiden den elfte mars hade Samhällsvetenskapliga fakultetens dekan gjort ett e-postutskick till alla prefekter om att coronasmittan nu hade nått studenter på fakulteten. Minst en student hade bekräftats smittad

och diskussioner pågick på LU centralt och vid fakulteten om en eventuell stängning av universitetet. Meddelandet innehöll en uppmaning om att se till att lärarlag och lärare omedelbart påbörjade planeringen för att inom en vecka kunna ställa om resten av vårens undervisning till distans- och självstudier. Hela torsdagsförmiddagen gick åt till att min studierektorskollega och jag satt utanför FSSOC:s konferenslokal och förberedde utskick till alla kursföreståndare och lärare på Socialhögskolan. Studievägledaren, som några dagar tidigare kontaktats av oroliga studenter, hade redan förberett ett utskick med information till Socialhögskolans studenter.

Det har varit en mycket intensiv, svår och utmanande period för oss alla sedan dess. Det har varit korta varsel, snabba omställningar och ovisshet om hur länge pandemin och restriktionerna ska pågå. Först var det en imponerande mobilisering och uthållighet med siktet inställt på att pandemin skulle vara över till sommaren och att vi skulle kunna återgå till det normala inför höstterminen, efter en sommar med tid för vila och välbehövlig återhämtning. Så blev det inte. Bara några veckor innan midsommar och semester kom besked om att även höstens kurser måste planeras om för att mestadels genomföras digitalt. Det innebar ett intensivt arbete med prioriteringar av campusförlagda moment, omarbetning av kurser och justering av scheman. Den välbehövliga semestervilan överskuggades för många av en gnagande oro inför hur höstens undervisning skulle kunna genomföras. Tröttheten var påtaglig när höstterminen drog igång men mobiliseringen och engagemanget, det fortsatte att imponera.

Med årsboken vill vi försöka fånga ett skeende medan det pågår och som vi alla är mitt uppe i, på olika sätt. Årsbokens kapitel berör snarlika erfarenheter och utmaningar men utifrån olika perspektiv. Lärarna på ena sidan datorskärmerna och studenterna på den andra. Både lärare och studenter beskriver oväntade och överraskande erfarenheter och insikter. Föreställningar har ställts på ända. Förhoppningar har blivit till ovisshet. Pandemin har orsakat en övervägande negativ situation med konsekvenser som kan bli svåra att återhämta sig från. Men pandemin har också tvingat fram kreativitet, spontana lösningar och positiva förändringar som kan bli permanenta. Vi är i en situation som präglas av ambivalens: mobilisering och utmattning, uppgivenhet och hopp, ensamhet och nya former av gemenskap.

På första terminen möter vi läraren Carina som skriver om ett läroplan som med kort varsel var tvunget att ställa om det pedagogiska upplägget och planera för undervisning online med hjälp av nya digitala program som lärarna hade få eller inga kunskaper om. På första terminen möter vi också studenten Maria som hade kommit in på en efterlängtd utbildning men som på grund av distansundervisningen övervägde att inte påbörja studierna. Även förstaterminsstudenten Moa beskriver de förväntningar som hon hade på att börja en ny utbildning. Ända sedan grundskolan hade hon drömt om att studera på socionomprogrammet och leva studentliv. Den snabba omställningen och distansundervisningen har påverkat både Maria och Moa på sätt som de inte hade förväntat sig. Carina skriver att de i läroplanen tyckte att det var viktigt att de nya studenterna och lärarna kunde mötas på plats i början av utbildningen. Det skedde i små grupper under några intensiva dagar. Carina menar att mötena i klassrum var viktiga för den senare kontakten online, vilket också Maria, Moa och andra lärare vittnar om i sina texter. Det var möten som utifrån lärarperspektiv var både krävande och gav energi. Studenterna var mer taggade än vanligt och hade en drivkraft att ta ansvar för sitt eget lärande. Så var det även på andra terminer, vilket flera lärare påpekar i årsbokens olika kapitel.

I kapitlet, som följer terminsordningen på socionomprogrammet och där vissa kapitel är skrivna utifrån studenters erfarenheter och andra utifrån lärares, finns flera gemensamma teman. Ett är den digitala tekniken. Lärare har en känsla av att deras yrkesroll har förskjutits till att handla om tekniska hjälpmedel och problem. Både lärare och studenter tar upp hinder och möjligheter med digitala möten. Till exempel att det är en utmaning att kommunicera genom en skärm. Skärmen blir, som en student uttrycker det, en barriär som gör det svårt att förmedla tankar och känslor, vilket kan orsaka missförstånd hos så väl medstudenter som mellan studenter och lärare. Samtidigt kan de digitala undervisningsmomenten vara det som får en att hålla modet uppe genom den sociala kontakt som föreläsningarna och de digitala träffarna ändå innebär.

Ett annat tema är att studenter har upptäckt nya sidor hos sig själva och i samhället. Ett tydligt exempel vad gäller att få syn på nya sidor i samhället är de kontraster till Sverige som en VFU-student fick i Sydafrika. Verksamheten, kulturen och landets lagar var annorlunda och skillnaderna förstärktes av

hanteringen av pandemin. På det personliga planet har distansstudierna inneburit svårigheter med disciplin och motivation för flera studenter. Dessutom har distansen och ensamheten blivit tyngre att hantera ju längre pandemin varar, vilket även lärare upplevt. Studenterna lyfter fram vikten av att skapa och upprätthålla rutiner och att söka sig till sociala sammanhang. För dem är det viktigt att ha medstudenter att diskutera med och att de kan uppmuntra varandra. Att hitta någon i samma situation som en själv lindrar känslan av ensamhet.

Både lärare och studenter förundras över den kreativitet som pandemin har tvingat fram. De menar att det har fått oss att förstå att det kanske inte är så svårt som vi tidigare har trott att få till förändringar, sedan tidigare önskade eller hastigt framtvingade. I det sista kapitlet reflekterar Jan, som är lärare och har ingått i Socialhögskolans interna Canvas-supportgrupp, över de utmaningar som den snabba digitala omställningen av undervisningen har inneburit för lärarna, pedagogiken och undervisningen.

Som studierektor har min ambition under pandemin varit att vara tillgänglig i så stor utsträckning som möjligt och att lägga vissa ordinarie arbetsuppgifter åt sidan för att kunna bidra med stöd och avlastning till framför allt kursföreläsare och lärare. En utmaning har varit att hantera och förmedla information. Att sortera och ta ställning till vilken information som ska kommuniceras ut i organisationen och på vilket sätt. Att leda genom ovisshet utan att vara säker själv.

Som de flesta av oss, arbetar jag mestadels hemifrån sedan en tid tillbaka. Jag har förmånen av att ha en bra hemarbetsplats som fungerar även om maken och dottern också arbetar och studerar på distans. Det är en ynnest att emellanåt

Hästhagen i Röstänga, den 2 februari 2021. Foto: Maria B Arvidsson.

kunna titta ut genom fönstret och vila blicken på vårvintergröna hästhagar. Det som jag för ett år sedan trodde skulle bli högst tillfälligt har nu blivit vardag. Arbetet med årsboken känns som ett fint avslut på mitt sexåriga uppdrag som studierektor. Ett högt tempo, intensivt arbete och ett ständigt mejlflöde har nu ersatts av en annan rytm med tid för skrivande, eftertanke och planering av nya projekt. Men det innebär också en viss känsla av ensamhet och rastlöshet när kontakterna med kollegor inte är lika täta. Jag tar med mig studenternas kloka råd, att försöka bibehålla rutiner, skapa sociala sammanhang och vårda de mänskliga kontakterna. Att hålla fysisk distans men upprätthålla social närhet.

Termin 1

Utbildning evakuerad till distans – Att börja sin professionsutbildning i covid-tider

Carina Tigervall, universitetslektor

Informationen om en hotande pandemi fick konkret betydelse för oss undervisande personal på socionomprogrammets första termin, en måndagsmorgon i Mars 2020. Vi gick som planerat till våra respektive undervisningslokaler för att hålla seminarier med våra klasser. I mitt klassrum dök det upp ett fåtal studenter istället för de 32 som skulle varit där. De närvarande studenterna berättade att övriga inte vågade komma

eftersom de var rädda att bli smittade med det hotande och, som de hört, livsfarliga nya influensaviruset. Corona var från den dagen för mig inte längre i första hand ett slags ljus lageröl, utan något hotfullt som skulle förändra hela tillvaron, och som fortfarande gör det.

Några dagar senare stod vi inför faktum att all planerad klassrumsbaserad undervisning, kanske till och med resten av terminen, skulle genomföras på digitalt sätt. Lärolaget på termin 1 fick med mycket kort varsel helt planera om det pedagogiska upplägget för att passa undervisning på distans. De flesta av oss lärare hade aldrig undervisat på detta sätt. Med hjälp av varandras förkunskaper (inga tekniska experter fanns att tillgå) beslutade vi oss för att använda Zoom som digital plattform för vår distansundervisning. Ett för oss helt nytt dataprogram blev över en dag vår nya bas för det dagliga arbetet.

Officiell affisch i Socialhögskolans foajé som uttrycker "Om du känner dig sjuk eller är sjuk; arbeta/studera hemifrån.". Foto: Carina Tigervall.

Senare under våren 2020 stod det klart att även hösten skulle domineras av distansundervisning. Klassrumsbaserade aktiviteter skulle med risk för smittspridning begränsas till det absolut nödvändiga. Vårens erfarenheter av övergången till distansundervisning var att mötena i klassrum med våra klasser, som vi hade före "coronatiden", var mycket betydelsefulla för vår vidare kontakt på distans. För oss lärare var det viktigt att se de olika studenterna i olika aktiviteter för att kunna få en bra kontakt, både i klassrum och på distans. Vi jobbar aktivt med grupplärande och gruppdynamik på socionomprogrammet, så att studenterna lär känna varandra inför att de ska jobba med varandra i grupp är mycket viktigt. Därför skapade vi ett helt nytt upplägg där vi träffade våra nya termin 1 studenter i mindre grupper, under två heldagar. Liknande tankar som när man startar upp med ett internat, fast genomfört under långa dagar i klassrum.

Detta upplägg var krävande för oss i lärarlaget, eftersom det innebar att med kort förberedelsetid genomföra ett helt nytt upplägg, och till det massor av timmar med studentgrupper i klassrum under de två första veckorna. Men detta är också dagar och veckor som inte bara tog, utan också gav energi, som det ju ofta blir när man möter riktiga fysiska människor. Studenterna på termin 1 är alltid taggade och förväntansfulla när de kommer till oss på Socialhögskolan. De ska precis inleda en period som de vet kommer forma deras framtid på ett sätt som de valt och önskar. Jag vill ändå påstå att just studenterna som jag träffade under dessa två första intensiva veckor hösten 2020 var mer taggade än vanligt, trots vetskapen om att de (mot sin vilja) skulle bedriva det mesta av sina studier på distans, åtminstone första terminen. Den här första hela "coronaterminen", höstterminen 2020, uppvisade studenterna särskilt mycket drivkraft när det gäller att själva ta ansvar för sitt lärande och alla de praktiska situationer och tekniska utmaningar som uppstått på vägen.

Taggad över den nya situationen var däremot inte jag. Från att ha arbetat med pedagogiska upplägg och mänskliga möten med alla de utmaningar dessa kan innebära, blev utmaningarna nu på en annan nivå. Den ena är att hantera den tomhetskänsla som kommer när man sitter dagarna i ända på sitt arbetsrum istället för att gå runt i universitetets många lokaler och träffa människor. Den andra utmaningen är det faktum att yrkesrollen förskjutits till att i stor omfattning

handla om tekniska hjälpmedel och de diverse tekniska problem som uppstår när man ägnar sig åt sådant.

Januari 2021 är här, liksom vintern med blötsnö och mörker. Corona är kvar. Allt strängare restriktioner har inneburit att kontoret här i Lund i stort sett ligger öde. Lunchrummet är avstängt liksom alla studieplatserna för våra studenter. Jag är också uppmanad att arbeta hemifrån som det heter, men mitt hem är fyllt av andra distansarbetande- och studerande människor. Det är i och för sig trevligt, men omöjligt som arbetsmiljö för min del, så jag har fått dispens att vara på jobbet. På bussen in till Lund är det också gles med folk då gymnasieungdomarna har distansundervisning. Vi enstaka människor som ändå åker tittar lite förskrämt på varandra bakom våra av hälsovårdsmyndigheten rekommenderade munskydd. Man vet aldrig vem som har "det" eller inte.

Här är vi nu: vi lärare på Socialhögskolan planerar för ännu en termin i distansundervisningens tecken. Vårterminen 21 kommer all undervisning att starta upp på distans. Hur detta kommer fungera för de nya studenterna på termin 1 vet vi inte ännu men vi i lärargruppen gör allt vi kan för att skapa en meningsfull lärandesituation för de nya. Om framtiden vet vi inte så mycket, det har erfarenheterna av omställningen med anledning av covid19-hotet visat med all tydlig önskvärdhet. Kommer allt så småningom, efter att vaccinationerna gjort sitt, att återgå till det gamla normala eller är detta med distansundervisning det nya normala? Jag lämnar frågan till framtiden, det enda jag vet är att vi inte vet.

Ingen mer distans var det tänkt

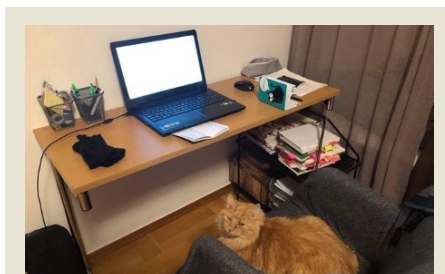
Maria Doschori Nordström, student

Jag avskyr distans. Efter att jag läste sista kursen på distans 2017 sa jag att jag aldrig mer skulle läsa på distans. Sen kom covid och förstörde allt. Jag fick mitt antagningsbesked och tänkte ”aldrig i livet att jag pluggar på distans”. Men jag behöll min plats för jag tänkte, äh det kanske bara blir så halva terminen sen blir det bättre. Från att ha gått runt och tänkt att jag inte ska acceptera min plats hände något.

Det finns ju trots allt några positiva saker med distans. Jag kan faktiskt tycka att det är skönt att inte behöva pendla i det kalla och blöta höstvädret. Jag slipper snö och slask och inställda bussar och tåg. Att kunna sitta hemma med katten och mysa och läsa hela dagarna. Men det är en stor utmaning när sängen ständigt kallar på en. Det gäller att ha disciplin, något som jag misslyckas med varje vecka.

I början av terminen kunde jag gå till det lokala biblioteket för att plugga, för att komma hemifrån och bort från den gnälliga sängen som absolut inte ville leva en sekund utan mig. Det blev svårare med de nya restriktionerna, inte åka kollektivt, inte besöka bibliotek och affärer osv. Det gäller att vara kreativ, men hur? Jag vet ju sedan typ dagen jag föddes att distansstudier inte är det optimala för mig. Jag ringde en kompis som jobbar heltid och frågade om jag kan låna nyckeln till hans lägenhet. Några dagar i veckan, de som är svårast att hålla disciplinen, tar jag mitt plugg med mig och sitter hemma hos honom istället. Tråkigt nog har hans säng inget behov av mig men det är tur för mig.

Tiden gick och det blev allt mörkare både utomhus och inombords. Vintern är inte direkt min favoritårstid och jag fick kämpa för att hålla motivationen uppe. Men det är så galet svårt att hålla disciplinen, att inte träffa klasskompisar att diskutera med, att inte kunna gå till biblioteket för att låna böcker eller för att plugga. Tråkigt, tråkigt, tråkigt. Den negativa sidan av covid växer sig allt starkare

Min sekreterare som ofta håller koll på tiden och avslutar arbetet när jag gått och lagt mig. Foto: Maria Doschori Nordström.

samtidigt som det blir färre och färre schemalagda zoomträffar. Inte bra. Inte alls bra. Zoomträffar har varit det som håller mig flytande och inte tappat hoppet. Att ha en tid att passa, att gå upp ur sängen för att få zoomträffa folk, få lite mänsklig kontakt, att ha någon att diskutera med, någon som är i samma situation. Det har varit så viktigt och nu allt mindre och mindre förekommande.

Det finns många negativa saker med covid, stora som små. Folk dör, folk är sjuka, social distansering (tråkigt men ack så viktigt). Psykisk ohälsa är ett stort problem och covid har knappast gjort situationen bättre.

Det har samtidigt varit en lärorik höst, på många sätt. Jag har lärt mig ännu mer om mig själv och om samhället vi lever i, och jag tror att jag bär med mig en och annan erfarenhet som jag inte trodde jag skulle behöva. För egentligen har covid medfört en ny syn på arbete. Det går att ha många möten på distans. Det är okej att vara hemma vid sjukdom och inte göra något alls. Vi har fått lära oss att planera och planera

om, att saker inte alltid går som en vill och att det kanske inte är så svårt att förändra saker och ting som vi tidigare trott. Vem vet vad dessa tider kan lära oss?

Med blicken framåt tar jag nya tag, jag har sovit ut ordentligt under ledigheterna och varken öppnat datorn, böckerna eller kalendern. Det har blivit riktigt trist med distansstudier, mer trist än jag någonsin kunnat föreställa mig (galet för en som känner sig som distansstudiernas ärkefiende). Även om jag hoppas, för allas bästa, att covid försvinner (helst igår) bär jag med mig detta in i en ny termin och vidare ut i arbetslivet. Våren för med sig mycket gott, därtill ny energi, nya tankar och metoder för studieupplägg och planering. Det blir ljusare utomhus och likaså inombords. Vi går mot vår och sommar och ÄNTLIGEN har vi zoomträffar igen.

Jag minns tidigt i höstas när jag satt vid dammen och pluggade varje dag i det varma vädret, med snacks (såklart!).
Foto: Maria Doschori Nordström.

Detta med distans gör det inte lätt(are)

Moa Andersson, student

När antagningsbeskedet kom blev längtan än mer uppenbar inför att börja på högskolan och plugga till något som jag velat under en väldigt lång tid. Drömmen som växte fram redan i grundskolan om att få leva ett studentliv var nu nära att gå i uppfyllelse. Men så kom något som ingen kunde föreställa sig och som påverkat oss på så många vis. Covid-19!

Först trodde jag inte att det skulle påverka mig till den grad som det har gjort under denna första termin. Det kändes som att distansundervisning inte skulle pågå så länge och jag hade ett fåtal möten med några från min klass. Det kändes som en bra start.

Det jag var mest nervös för inför att börja på utbildningen var om jag skulle lära känna någon av de i min klass. När vi blev tilldelade våra basgrupper som vi skulle vara i under hela terminen kändes det positivt. Inte minst att jag inte själv behövde ta initiativet att leta upp några som jag kunde komma bra överens med. Det visade sig att vi i gruppen verkligen ville lära känna varandra redan under de första tillfällena vi träffades, bland annat för att enklare kunna arbeta tillsammans under kurserna. Jag hade väldig tur med min grupp. Vi passade ihop och fungerade mycket bra tillsammans, vilket påverkade min syn på hemmastudierna. Om jag inte hade trivts i min grupp hade min syn på distansundervisning nog varit annorlunda, men vi har hjälpt varandra att se ljust på det hela. Nu kände jag driv och längtan till uppgifter och möten. Gruppen blev min arena!

Det finns mycket som vid första tanken låter rätt skönt med distansundervisning. Som att kunna sova längre, ligga på sängen, inte behöva göra dig i ordning, eller, varför inte, ha tv:n igång under en föreläsning. Mysigt och skönt! Jag kan tänka mig att det var fler än jag som tänkte så när de fick höra om att det skulle vara distansundervisning. Men jag skulle snabbt bli klar över något annat när det blev verklighet. Det tog inte långt tid innan jag insåg vilka utmaningar som kom med att ha distansundervisning. Det var inte så som jag föreställt mig.

En av de saker som varit svårt under distansundervisning har varit motivation och kommunikation. Genom att bara sitta hemma är det lätt att bli omotiverad. Det kände jag rätt fort. Det blev svårare att kliva ur sängen, sätta mig framför

datorn och ta fram kurslitteraturen. Istället tog det längre tid och jag sköt upp saker. Det gjorde jag inte i grundskolan, gymnasiet eller på Komvux. Det blev en smärre chock för mig, att lära känna en annan sida av mig själv, om hur något jag brukar göra utan större reflektion inte behövs lika mycket, just nu. Jag behöver inte klä upp mig, inte sminka mig och jag behöver faktiskt inte gå utanför huset. Det blir till vana och brist på motivation. Jag upplever att distansundervisning har ändrat mitt sätt att se på studier och på något sätt blivit svårare på grund av att jag inte behöver gå hemifrån, inte motivera mig till att göra mig iordning för skolan. Det som gläder mig är att jag faktiskt märkt det och därför kan göra något åt det. Lite senare.

KOMMUNIKATION, ELLER SVÅRIGHETERNA MED DEN

Ett av de hinder som jag personligen tyckte var svårast att hantera var sättet att kommunicera digitalt. Hur påverkas den av att utbildningen ges digitalt? Jag upplever att det har varit en utmaning att kommunicera genom en skärm. All information, alla känslor, alla datum och föreläsningar är genom en skärm som blir som en slags barriär som skiljer mig från de andra studenterna och från föreläsarna. Det var svårare att förmedla tankar och eventuella känslor som uppstår när olika ämnen diskuteras och det blir lätt missuppfattningar. En gång jag tydligt kommer ihåg var när min basgrupp hade en livlig och passionerad konversation om fenomenologi och där vi hade olika uppfattningar om en och samma sak. Jag la fram min sida mer på

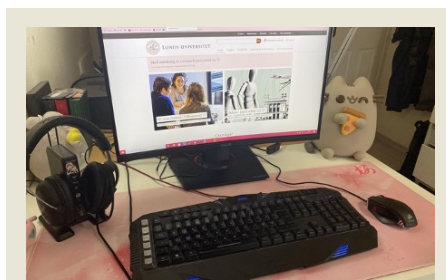

Foto: Moa Andersson.

ett sätt att utveckla en annan medlems svar, men då tror denne att jag säger att de har fel, även när det inte var innebörden i det jag sa. Jag tror, men vet inte, att en sådan missuppfattning inte skulle uppstå i rummet. Genom en skärm är det svårt att uttrycka sig lika tydligt och kroppsspråk syns inte på samma sätt som när personer möts ansikte mot ansikte. Detsamma upplever jag gäller vid föreläsningar då det blir svårare att förstå vissa grejer som tas upp och det kan lätt bli missuppfattningar. Det är inte lika lätt att fråga.

Kurslitteraturen känns därför ännu viktigare nu. Jag har lite av ett kontrollbehov och därför blir jag rätt osäker när jag inte kan ha en fri och öppen konversation där jag kan ställa frågor. Det som skrivs på Canvas kan därför ibland ge mig huvudbry då jag kan tolka det på många olika sätt. När det är digitalt kan jag inte fråga bara "rakt ut" utan måste istället maila och för att få svar kan det dröja flera timmar, ibland längre än så.

Distansundervisning har nog påverkat mig negativt överlag då jag mår sämre socialt. Det kan självklart inte endast distansen beskyllas för, utan den sociala betydelsen av allt annat kring viruset i sig spelar givetvis roll.

Här hemma har jag syskon och en pojkvän som sitter i samma båt vilket gör att jag inte känner mig ensam i dessa svåra tider. Vi alla drabbas. Men jag försöker tänka positivt och hålla intresset uppe för att göra mig mer motiverad att studera. Det är mycket tack vare föreläsningarna där jag får se de andra studenterna även om det bara är via en skärm. Dessutom känns det inte som att jag är ensam i det här då jag vet att de andra som sitter bakom sina skärmar kan relatera till det jag känner. Det är just nu utbildningen som får mig på bra humör. Längtan till att den och världen går tillbaka till något normalt är enorm!

Termin 2

I rummet mellan närhet och distans

Handledarnas erfarenheter av reflektionsmomentet på termin 2 hösten 2020.

Text: Lars Harrysson

Jag tycker detta är en otroligt bra undervisningsform. Tycker jag blir en mycket bättre lärare när jag får chans att kontinuerligt skapa en relation med studenterna. Det är också så otroligt roligt. För mig har att läsa deras texter och möta dessa studenter kontinuerligt också hjälpt mig mycket genom pandemin och distansen. Att det känts meningsfullt och att det är så himla roligt att få följa och se dem utvecklas, och att de lär mig så mkt (och jag hoppas att jag utvecklas :-)).

I samband med att socionomutbildningen i Lund reformerades 2007 kom programmets andra termin att bli dess breda samhällsvetenskapliga bas med kunskapsfält som psykologi, socialpolitik, sociologi och statsvetenskap samlade på en plats. Arbetet med att designa denna kurs innebar många utmaningar då lärare med olika bakgrund, ämneskompetens, erfarenhet och pedagogiska idéer möttes i samverkan. Det var inte utan motsättningar i kursens tidiga fas, ibland i öppna konflikter, som i några fall följde med in i klassrummen. I arbetet växte dock en samsyn fram kring den pedagogiska idén. Den vilar i lärande byggd på erfarenhet och praktik i samarbete, reflektion och dialog. Arbetet presenterades inför kollegiet som en metafor i form av en idisslande uppochnedvänd ko.

Den pedagogiska idén, väl grundad i forskning kring lärande, bidrar till aktiva, samarbetande, problemlösande och eftertänksamma studenter, som är i fokus. Idén vilar i ständiga möten mellan närhet och distans och att söka en balans mellan kunskap i och kunskap om företeelser. Det förra kräver reflekterad personlig

HANDLEDARE HÖSTEN 2020

- Anna Angelin
- Lisa Carlstedt
- Tove Harnett
- David Hoff
- Lotta Jägervi
- Norma Montesino
- Mikael Sandgren
- Roberto Scaramuzzino
- Emma Söderman

utveckling för att göra rum för ianspråktagande av det senare och därmed möjliggöra för olika sätt att förstå människor och samhällen samt professionella förhållningssätt i relation till dessa. Kursens upplägg har på olika sätt förändrats över tid, men formen med handledda reflektionsgrupper som löper under hela terminen lever kvar.

Denna årsbokstext handlar om reflektionsmomentet i en tid av digitala möten. Fokus är på handledarna och deras reflektioner kring förutsättningar och genomförande av momentet på distans höstterminen 2020. Underlaget är dels anonyma fritextsvar från fem av tio handledare på en kort enkät gjord i januari 2021, dels flera handledares synpunkter och insikter kring denna text i en första version.

NY TERMIN, NY GRUPP OCH NYA FÖRUTSÄTTNINGAR

Våren 2020 var speciell och utmanande, men också lärorik. Den snabba omställningen till nätburen undervisning innebar ett nytt klassrum och nya former för umgänge med både kollegor och studenter. Det var en tid där mycket fick accepteras för att det var tvunget och arbetet anpassas så gott det gick. När så beslutet om distansundervisning även för kommande termin kom blev förutsättningarna annorlunda. Helt plötsligt fanns det en planeringshorisont att ta ställning till. Nu blev det nödvändigt att pedagogiskt tänka igenom hur rådande förutsättningar kan användas på bästa sätt för att uppnå ett bra klimat för lärande.

För reflektionsmomentet gällde att första mötet skulle ske på campus och därmed möjliggöra ett möte där den fysiska närvaron fick spela roll. Det var en del nya saker att tänka på även om målen var desamma som tidigare. Handledarna förberedde sig på olika sätt, men gemensamt för dem som var med under vårterminen 2020 var att de hade en ovärderlig erfarenhet av vad som kan förväntas och dessutom hade löst en del tekniska frågor redan då. Nu kunde man, som en handledare uttrycker det, försöka ”sätta mig mer in i de tekniska möjligheterna med Zoom t.ex. whiteboard m.m.”, för att bättre kunna dra nytta av de möjligheter som olika digitala verktyg trots allt ger.

Samtidigt blev det uppenbart att den nya kursplattformen, Canvas, fick en betydligt mer central roll än om momentet hade varit förlagt till campus. Supporten gick varm för att tänka ut hur en existerande pedagogisk och praktisk

struktur behöver designas om för att fungera i sitt nya sammanhang. En handledare beskriver sina förberedelser som att lära sig Canvas, gå utbildning och fråga de som kan.

Men utbildning är inte teknisk, även om det kan kännas så när man tvingas in i en värld av digitala verktyg, utan mer av en strategi för att möjliggöra lärande under rådande omständigheter. Vad ska jag göra under det första mötet som är på campus? Innebär det några speciella möjligheter? En handledare berättar hur viktiga erfarenheter av hur tekniken fungerar trots allt måste diskuteras vid det första mötet och vilka konsekvenser det får för de digitala mötenas upplägg och för hur och vilken typ av feedback som kan ges.

Huvudambitionen var dock att skapa gruppkänsla och kanske ingjuta gott mod och förbereda för det som ingen egentligen önskade. Det finns en hel del olika erfarenheter kring att få till ”islossning” i en grupp, speciellt på nätet. Faktiskt skiljer de sig inte så mycket åt från många sätt som vi gör det i det fysiska rummet, men det känns annorlunda. Ett roligt moment är att be alla i mötet att visa sin sist tagna bild med mobilen och berätta lite om vad den handlar om¹. I en av grupperna blev det sommarberättelser. Handledaren ”berättade att på sommaren så gillar jag att vända upp och ner på stenar i skogen eller i trädgården och kolla på alla insekter som myllrar där under.” I en annan grupp blev det mingel, första mötet var ju som sagt på campus, pandemianpassat: ”Jag satte ut namnbrickor så de inte skulle behöva välja sittplats, och minska ”mingel” utrymme. Placerade bänkar i en stor cirkel. Spritade ytorna inför ny grupp. Var ordförande och fördelade ordet.”

Det är alltid lite nervöst att starta en ny kurs. Det gäller både för oss lärare och för studenterna. Reflektionsmomentet är egentligen rätt rakt på sak – förberedelse genom att tänka till, feedback i dialog, eftertanke i en personlig reflektion – men kräver att gruppen utvecklar en gemensam plattform att arbeta på. Det ska vara en trygg plats även när det som görs och sägs utsätts för kritisk granskning. Som handledare är därför första mötet betydelsefullt för att bidra till ett bra gruppklimat och till att studenterna successivt tar över mer och mer av vad som sker.

¹ Exemplet med mobiltelefonbilderna är en deltagares idé från kursen Open Networked Learning (ONL) och metaforen om fram och baksätet är ofta använt av pedagogen Lars Uhlén (ONL) ifråga om problembaserat lärande och handledning.

För handledaren kan det lite metaforiskt handla om att inledningsvis sitta i ”förarsätet” för att längs med processen flytta till ”baksätet”.

Att kicka igång denna process är ibland en fråga om att låta förväntningar ventileras och, som en handledare skrev, ”första träffen handlade om att i så stor utsträckning som möjligt skapa ett bra sammanhang, grund för gemensamt lärande, samt att lugna de som var mest nervösa.” Inte minst handlar det om att förstå kritik som framåtsyftande, som att man tar sina studier och andras arbete på allvar.

DET NYA KLASSRUMMET

När vi stiger in i ett klassrum har vi olika ritualer för att stämma av miljön och möjligheterna. Plocka fram rätt kabel till datorn, se hur mycket brum projektorn ger ifrån sig, kolla att pennorna till tavlan fungerar, se hur studenterna sitter I reflektionsrummet är placeringar viktiga och vi ägnar tid åt att få det som vi vill, som vi är vana och trygga med.

När vi flyttar in det digitala rummet gäller lite annorlunda förutsättningar. Vi använder Zoom. Tekniken ger möjligheter, men sätter också gränser. Att komma i god tid spelar stor roll. Tid för att mötas och ”mingla” är viktigt. Avslappnad stämning före, där även små tekniska bekymmer kan redas ut, ställs vid mötesstart om till starkt fokus. Det krävs också att man kan röra sig mellan fullt fokus och avkoppling. Medan nittio minuter i ett vanligt fysiskt möte inte känns som speciellt lång tid för de flesta, är ett lika långt digitalt möte utan avbrott ett tröttande gissel. Små avbrott kan åstadkommas på olika sätt. I Zoom kan till exempel funktionen grupprum användas för naturliga avbrott, själva växlingen ger utrymme för andhämtning. Att använda grupprum har däremot inte något egenvärde och finns det ingen ”uppgift” att lösa i grupprummet är det mest en teknisk detalj. Flera handledare har använt sig av grupprum för att låta studenterna arbeta i mindre grupper när de granskar varandras inlämnade texter. Alltifrån några minuter för snabb kamratgranskning till ungefär halva mötet. Ju längre tid desto viktigare för handledaren att röra sig mellan rummen. En och samma handledare behöver inte göra på samma sätt i sina två reflektionsgrupper: ”Ena gruppen har arbetat ungefär halva tiden av varje träff i två breakout-rooms, medan den andra

gruppen gärna ville lyssna till varandras kommentarer, där har vi jobbat i "helrum" hela tiden."

Att emulera zoomrummet som ett vanligt grupprum kräver en viss acceptans för teknikens begränsningar. Videomötesprogram tillåter inte att man talar i mun på varandra, speciellt inte om uppkopplingarna är lite svajiga. Samtidigt har handledare övervägt för- och nackdelar kring att låta mötena vara öppna för fri diskussion. De tekniska begränsningarna ställer krav på styrning ibland, till exempel att fördela ordet, men värdet av den fria diskussionen har bedömts som stort. Att få tiden att räcka till är en annan uppenbar utmaning. Hur ska alla få möjligheten att träda fram i ungefär lika stor utsträckning? En handledare framhåller att "jag blir mer instrumentell".

Det är helt uppenbart att det nya klassrummet kräver annan typ av planering. Hur ska man fånga upp de som inte hänger med riktigt? De som hamnar "under radarn" som en handledare uttryckte det. Handledarens roll har också blivit betydligt mer i centrum vid mötena då ledarskapsmomentet förknippat med roterande ordförandeskap tagits bort i denna digitala form av reflektionsmomentet. Förutom att det innebär att en uppfordrande uppgift för studenterna lagts på is i den digitala miljön kommer det i huvudsak att finnas en "radar" i rummet med ansvar för gruppklimatet.

Min handledarroll har blivit tydligare på Zoom. Kan också bero på att vi skrotade studenternas roterande roll som ordförande i och med övergången till det digitala. Dessutom har jag upplevt det som svårare att få igång en gemensam diskussion och att kommunikationen har blivit mer individuell mellan mig och enskilda studenter, även om i grupp. På Zoom tenderar ordet oftare att gå tillbaka till mig istället för att det går runt mellan studenterna.

Alla handledarna lyfter fram ökade svårigheter att få alla med i diskussionerna, att följa upp i enskilda fall och att motivera dem att göra sitt bästa. Just att finna motivation är en utmaning som återkommer i flera studenters reflektioner här i årsboken om tiden på distans.

OM PEDAGOGISKA UTMANINGAR

Ork! Det digitala livet är tröttande. För alla inblandade. En handledare säger att ”orken har varit mest utmanande, jag upplever att jag alltid är trött efteråt, men nu med Zoom har det varit extremt.”

Handledarens mer centrala roll i att leda mötena innebar under hösten ett tydligare ansvar för att skapa en grupprelation och att driva studenternas engagemang. Det är uppenbart en utmaning att göra alla synliga och att få de som väljer en mer passiv hållning att ta steget in i arbetet, att mer konkret ge sig i kast med uppgiften. ”Att få studenterna att ta ansvar för mötet” uttrycker en handledare som en stor utmaning. Var och en har funderat ut sina tips och tricks för att skapa engagemang, strukturer som är lite piska men mest morot.

Ork! En handledare sammanfattar: ”Just nu innerligt trött på distansen.”

Men en del handledare har, med viss förvåning kanske, upplevt att grupperna byggt goda samarbetsklimat, att det utvecklats konstruktiva arbetsrelationer. Inte minst har gruppmöten på distans inneburit mindre stress för de studenter som tidigare rest långt till sitt möte vid halv nio. I en grupp, beskriver handledaren, har det: ”Otippat nog /../ blivit mer personligt.” I samma grupp har studenterna varit mycket ambitiösa med feedback och i arbetet med att bjuda in varandra i diskussionen. I en annan grupp upplever handledaren att det blir mer avhandlat eftersom det digitala rummet gör att de flesta ”anstränger sig för att koncentrera sina meningar”.

DET ÄR RÄTT SKÖNT NÄR DET ÄR ÖVER – MEN MED NÅGRA BESTÅENDE MINNEN

Reflektionsgruppsarbetet på termin två är ett av de moment i utbildningen som sträcker sig över en hel termin. Det kräver hårt arbete och uthållighet från såväl handledare som studenter. Höstterminen 2020 var speciell med uppstart på campus och sedan digitala träffar därefter. Erfarenheterna leder till möjligheter att förfina sättet handledning sker framöver även när det är ovisst exakt hur i dessa tider. Det finns ingen manual för handledare, men det finns en struktur till vilken varje handledare i samarbete och diskussion med övriga handledare utvecklar sin

handledarroll. Utrymmet för egna anpassningar gör också att mötet med studenterna blir personligt och tryggt. Då går det att som handledare ha ett julfirande iklädd sitt barns diadem med julpuddingar, möta uppklädda studenter, tomte-luvor och skumtomtar så som en grupp rundade av inför jul.

Bland handledarna är man imponerad av hur studenterna hanterat situationen under hösten. Att få förmånen att läsa flera lysande texter som de skrivit är ett bestående minne hos flera. Med dem på näthinnan kan kritik mot felaktig referenshantering, önskan om bättre utvecklade argument i texterna, tuffare diskussioner under mötena kanske skjutas lite åt sidan. Det är härligt när det blir bra helt enkelt. Hösten 2020 presenterades också flera moment på termin 2 som lyfte fram frågor om social distansering och digitalisering. Exempel från föreläsningar i de olika delkurserna kom att återkopplas till i reflektionsgruppernas arbete. Ett uttryck 2020 för den idisslande kon som nämndes inledningsvis.

I det sammanhanget har en uppgift stått ut som speciellt lyckad. Reflektionsuppgift sju där de skriver ett brev om sin upplevelse av hur man upplevt utsatt-heten och mått under covid-19 vilket ger möjlighet att tala om sin situation på ett annat sätt. Den bröt mönster och gav en möjlighet till återhämtning, väl behövd. Det fanns trots det riktigt trötta studenter mot slutet.

Som avslutning på denna årsbokstext en handledares bestående minne. Det summerar en erfarenhet av det digitala reflektionsmötet och en lite annorlunda handledarroll.

Ansträngningen att hålla studenternas intresse uppe. Upplever en spänning mellan zoom-trötthet och behovet av kontakt. Studenterna är trötta på Zoom men också i behov av att mötas och dela. Och min roll att balansera i denna spänning.

Termin 3

Rättssäker examination i coronatider

Maria B Arvidsson i samtal med universitetslektorerna Pär-Henrik Björverud (PH) och Lupita Svensson

Den 29 oktober, dagen innan den ordinarie tentan på kursen *Juridik i socialt arbete 1 (SOPA31)*, träffade jag kursföreståndarna för de båda juridikkurserna på socionomprogrammets tredje termin, Pär-Henrik Björverud (PH) och Lupita Svensson. Vi träffades via Zoom och temat för samtalet var rättssäker examination under pandemin. Samtalet, som till stor del blev en intressant dialog mellan PH och Lupita, kom att omfatta mycket. I den här texten har jag fokuserat på det som är kopplat till den digitala omställningen på grund av pandemin, men jag låter också texten glida in på några angränsande spår.

”Vi har ju haft både digital tenta och hemtenta och det har funkade bra. Det är ju en del som har varit bekymrade för att det skulle bli fusk och liknande i samband med hemtentan. Det finns ju ingen som helst kontrollfunktion där (...) Men jag är inte så bekymrad för fusk faktiskt”.

Så säger PH som både under vårterminen och höstterminen 2020 med kort varsel ändrade examinationsform från salstenta till hemtenta. Tentan på *Juridik i socialt arbete 1 (SOPA31)* är en så kallad ”open-book-tenta”. Det vill säga att studenterna får ta med sig allt de har vad gäller litteratur, anteckningar med mera. De får dock inte använda internet, vilket PH menar att de ändå inte är hjälpta av eftersom frågorna görs om varje termin. Lupita konstaterar att det är svårt att veta om studenterna fuskar när de sitter bakom skärmen. På kursen *Juridik i socialt arbete 2 (SOPA32)* var alla hjälpmedel tillåtna på tentan utom att samarbeta och att rådfråga någon annan. Bland annat kördes tentorna slumpvis i Urkund men inget misstänkt fusk upptäcktes. Lupita tror att det var för kort tid för de studenter som kunde tänka sig att fuska att göra det mer systematiskt. Hon säger att de självklart kan ha skickat sms till någon men att det inte går kontrollera, vilket PH håller med om. Ett sätt att minska risken för fusk är att formulera frågor som inte är så

lätta att söka svar på och att avgränsa tiden så att studenterna inte hinner söka efter svaren om de inte redan kan tillräckligt mycket, säger Lupita.

Knappt två tredjedelar av studenterna både i Lund och i Helsingborg brukar bli godkända på tentan men i våras var det färre studenter i Helsingborg som blev godkända. PH har funderat på om det kan bero på att provet med bara ett par dagars varsel ställdes om från salstenta till hemtenta och att det blev någon form av kortslutning för studenterna. Det tror han dock inte eftersom det bara var formen för provet som ändrades, frågorna var desamma. PH är nyfiken på hur resultatet kommer att bli den här terminen, då formen för tentan återigen ändrades med kort varsel, från salstenta till hemtenta. Nu erbjöds emellertid studenterna att göra en dugga en tid före provet, och de studenter som fick godkänt på den behöver inte besvara motsvarande fråga på tentan. Redan höstterminen 2019 startades dessutom en Facebook-grupp för enkla frågor dagen innan provet. PH ser att det är rätt hög aktivitet där nu.

Lupita säger att hon tycker att det är svårt att veta vad det är som avgör hur många studenter som blir godkända på tentan och varför det varierar mellan terminerna. Hon menar att studentkullarna är olika och att det är svårt att sätta studenternas prestation i relation till hur undervisningen har fungerat. Vissa terminer uppfattar hon det som att studenterna verkligen har hängt med i undervisningen men ändå gör dåligt ifrån sig på tentan, och tvärt om. Nu när allt är digitalt så får man ingen känsla för gruppen, menar PH. Normalt brukar han efter föreläsningarna ha ganska bra koll på om det är en stark eller svag grupp men det har han inte nu.

ATT SKAPA PROV

Lupita har tänkt mycket på vad olika typer av prov gör för resultatet. Särskilt med anledning av den senaste tentan på *Juridik i socialt arbete 2 (SOPA32)*, våren 2020. Då blev det en markant förändring när de gick över från vanlig salstenta till digital salstenta. På grund av att det är bättre stödsystem för digital tenta i Helsingborg, så är det där som det har genomförts. Lupita beskriver det som att studenterna ”snäppade upp sig”. De blev mer stringenta i sina svar och formulerade sig bättre. I vanliga fall skriver studenterna mer text som är irrelevant för frågan. De läser inte igenom frågan ordentligt, skumläser och tar bara fasta på några nyckelord

som de sedan skriver allt de kan om. Om det till exempel handlar om LVM så skriver de allt de kan om det även om frågan bara handlar om en paragraf. De kan skriva tre sidor trots att svaret ryms på bara fyra rader. Lupita har ofta tänkt att studenterna i och med digital tenta, då de skriver på dator och lättare kan bearbeta sin text, får en mycket bättre struktur på sitt skrivande. PH känner igen det och säger att det framgick med all önskvärd tydlighet när det inte gick att ha digital tenta som planerat i Lund. När studenterna fick veta att de skulle skriva tentan för hand kontaktade de PH och påpekade att de tycker att det är svårt att skriva för hand och att det är mycket lättare att skriva på dator eftersom de är mer vana vid det och kan strukturera upp texten bättre då.

”Oavsett vad man tycker om det så är det ett faktum att studenterna inte är vana vid att skriva för hand”, säger PH.

Det är också betydligt lättare att läsa och rätta tentor som är skrivna på dator. Handskrivna tentor är ofta kladdigt skrivna och texten kan vara svår att tyda. Lupita kopplar det till rättssäkerhet, att en stor del av arbetet med att rätta tentan när studenterna skriver för hand är att tolka svaren. Svaren kan vara så otydligt skrivna att det inte går att läsa och se om studenten har svarat rätt eller inte. Det problemet kommer man ifrån vid digital tentamen. Förutom att texten blir tydligare, blir också svaren bättre formulerade och mer stringenta. Det blir även lättare för de rättande lärarna att tydligt tala om för studenterna vad de har gett poäng för.

När tentan på *Juridik i socialt arbete 2 (SOPA32)* gjordes om från salstenta till hemtenta så formulerades det en annan typ av frågor och tentorna på de båda juridikkurserna blev mer lika varandra. Tidigare har tentan på *Juridik i socialt arbete 2 (SOPA32)* bestått av kunskapsfrågor, vilket blir för enkelt att ha på en hemtenta. Studenternas resultat blev dock inte så bra, säger Lupita. Hon tror att det delvis kan bero på att tentan hade ganska många frågor, fyrtio frågor på sex timmar. Det fanns också en fråga om vad studenterna tyckte om examensformen, som gav en poäng och som nästan alla svarade på. Det var ganska många som skrev att tentan var svårare än de hade förväntat sig, de trodde att det skulle vara enklare med hemtentamen. Lupita tyckte att det var roligt och givande med den typen av fråga, vilket uppmuntrade studenterna till självreflektion och fick dem att förstå om de hade läst på tillräckligt eller inte.

Det var förhållandevis många av de studenter som inte blev godkända som sa att det var för ont om tid. De som visste de rätta svaren hann svara, men de som inte hade läst på tillräckligt innan och trodde att de skulle hinna läsa på och slå upp svaren under tiden för hemtentan hann inte med. Studenterna kan lura sig själva med att de inte behöver läsa på så mycket i förväg och att de ska hinna sitta och slå i böcker. De måste i alla fall veta på ett ungefär vad svaret är. PH instämmer och säger att han ofta påpekar för studenterna att de vid en ”open-book-tenta” inte ska gå i fällan och tro att de hinner leta upp svaret under själva tentan, om de inte har en bild av svaret redan.

ATT RÄTTA PROV

Lupita kommer att tänka på flera saker när det gäller rättssäkerhet. Hon uppfattar det bland annat som att ju mer de har förfinat tentan så har de kommit att pröva studenternas kunskaper mer mot lärandemålen. Det har blivit mer tolkning och tillämpning av lagen än att, som tidigare, ha omfattande och komplicerade frågor som enligt Lupita egentligen mer handlade om att studenterna språkligt skulle kunna sortera ut olika aktörer och begrepp. Det blev långa texter som tog tid att bedöma. PH säger att de arbetar i den riktningen på *Juridik i socialt arbete 1 (SOPA31)* också. Han ser juridik som ett problemlösningsinstrument och påpekar att det är just det som socionomstudenterna ska arbeta med i framtiden. Enligt honom har studenterna inte så stor nytta av rättsteori utan behöver träna på att lösa problem, antingen civilrättsligt, straffrättsligt eller socialrättsligt. Han menar att de ska bli rättstillämpare i första linjen och att de då måste kunna det:

”Det är nog intressant att veta bakgrunden men primärt så ska de lösa problem”.

Lupita säger att hon och PH är rörande överens om att det finns vissa saker som studenterna ska kunna:

”De ska kunna fatta beslut som är rediga, som människor förstår och som studenterna ska kunna motivera”.

Lupita menar att de har haft inslag på kursen som innebar långa avancerade frågor med omfattande komplicerade turer. Hon uppfattar att det blir snurrigt för studenterna och att de inte blir testade på det de ska kunna. Snarare testas de på någon slags intellektuell kunskap kring hur många texter de kan hålla i huvudet,

att de ska vara filosofiska i sina resonemang men aldrig landar i något beslut. PH instämmer och säger att det viktiga är att studenterna måste lära sig att fatta beslut. Lupita påpekar att det är en rättssäkerhetsfråga att undervisa gentemot lärandemålen och att det är de som ska examineras. Det kan tyckas som en självklarhet men är inte helt enkelt. Det är väldigt lätt att det blir glidningar åt många olika håll och det är inte ovanligt att examinationerna får något slags eget liv.

ATT GE STÖD I UNDERVISNINGEN

När det gäller zoomundervisning så upplever PH att ju mer han håller på med det, desto bättre fungerar det. Han tycker att det är märkligt att trots distansundervisningen, som han egentligen inte tycker om på grund av den minskade studentkontakten, är i stort sett alla studenter kvar på föreläsningarna tiden ut. Han har även frågat studenterna vad de tycker om den digitala undervisningen och de säger att de tycker om det, de tycker om att det är blandat med zoomföreläsningar och inspelade föreläsningar. Som en nödlösning funkar det förvånansvärt bra, anser PH.

Enligt Lupita gör Zoom det tydligare vilka studenter som är aktiva, att det blir en självrensande effekt bland de studenter som inte är aktiva. Hon säger att det är uppfriskande eftersom de tidigare har haft problem med studenter som sitter tysta och inaktiva på seminarier. Lärarna kände att de behövde arbeta hårt för att få studenterna aktiva men när seminarierna genomfördes på Zoom blev det tydligt när någon student satt tyst och med helt svart skärm. De andra gruppmedlemmarna reagerade på det och frågade den inaktiva studenten rakt ut varför hen inte hade kameran på.

Pandemin har skyndat på en del sedan tidigare önskade förändringar. Lupita har lagt till ett moment som hon har tänkt på länge men inte har haft möjlighet att få in på kursen. Momentet innebär att det innan tentan infördes ett seminarium dit studenterna kunde komma och tillsammans med läraren gå igenom alla övningsfrågor. Det var ett arbetande seminarium, där studenterna satt tillsammans i grupper, löste uppgifter på egen hand och sedan redovisade svaren. Lupita gav inte några svar men talade om ifall studenterna var på rätt väg eller hur de skulle kunna resonera annorlunda. Detta moment, som senare i samtalet omtalas som ”läxhjälpen”, genomfördes på Zoom. Lupita säger att det inte fungerar att ha

det fysiskt. Då hade det behövts fem lärare som arbetar parallellt och många olika lokaler. Digitalt var det väldigt enkelt, menar Lupita, då det går att vara en person som hanterar alla studenterna. Studenterna delades in i grupper och de som inte ville jobba lämnade gruppen, eftersom det inte gav något att sitta där och vänta på rätt svar. I kursvärderingen tog studenterna upp att det var ett värdefullt moment som gav en bra genomkörare inför tentan. Lupita tror att det också har påverkat tentaresultatet eftersom studenterna på så sätt fick ett övningsmoment till.

FRAMTIDEN

Lupita säger att hon är öppen för att gå tillbaka till digital salstenta när pandemin är över men att de nog kommer att behålla en "open-book-variant". Eller så behåller de hemtentan. Hon är osäker men säger att corona har gett en knuff att tänka över flera stora moment på kursen. Hon har velat göra det tidigare men då har det varit svårare med förändringar. Det har varit många manifesta moment som har varit besvärliga att göra om. I och med pandemin har de inte haft något val utan har varit tvungna att förändra. Hon tycker att det har blivit mycket bättre och att de sakta men säkert har pushat studenterna till att bli mer aktiva. Att vara tvungen att använda den digitala tekniken har hjälpt till. På *Juridik i socialt arbete 2 (SOPA32)* har de delvis använt Facebook tidigare, men hoppas att det ska fungera i Canvas så småningom. Enligt Lupita har det varit jättebra att använda den typen av forum för studenterna eftersom de då ställer frågor och det blir opretentiöst. De kan hoppa in och ut i forumet och ställa korta frågor och få korta svar, vilket också stillar en oro. Egentligen kan studenterna redan svaren ganska bra och visar att de är på rätt väg. PH håller med om att den sortens forum ger studenterna en bekräftelse på att de är på rätt väg, eller i alla fall inte tänker helt fel. Lupita tycker att det är ett moment som har fungerat bra, på samma sätt som "läxhjälpen", som hon vill behålla även efter pandemin. Hon menar att det är just det stödet som hon många gånger har tänkt att de borde kunna ge studenterna. Det tar tid, men blir effektivt och genomförbart digitalt.

Det är många andra saker som Lupita säger att hon kommer att tänka på som inte berör examination men som har med pandemin och omställningen till digital undervisning att göra. Bland annat att omställningen har skapat mycket oro hos

studenterna. En sak som blev aktuell var hur man som lärare ska härbärgera all den oron. Studenterna skriver på flera olika ställen och eldar på varandra: ”Det är en nackdel med sociala medier, att de kan driva på så mycket om man som lärare inte är där och kan svara på deras frågor”. Lupita uppskattar det som PH gjorde, innan restriktionerna hårdnade, att han var tillgänglig för studenterna på plats både i Lund och Helsingborg och för både planerade och spontana möten. Lupita uttrycker det som att studenterna kan göra en storm av en liten krusning i ett vattenglas men säger att det är mycket lugnare den här terminen jämfört med i våras. Hon känner inte alls av den oron nu. En av orsakerna kan vara att de samarbetar alltmer mellan kurserna, vilket innebär att de tillsammans lättare kan lösa problem som uppstår. Till exempel har kurserna en gemensam Canvas-sida, vilket gör det mer överskådligt för studenterna.

”Vi behöver inte göra en så stor sak av det hela för att det ska fungera på ett bra sätt”, säger PH. ”Och så gynnar det ju studenterna, så jag tycker inte att det känns lika jobbigt”, avslutar Lupita.

I slutet av januari kontaktade jag PH igen för att höra hur resultatet på hemtentan, som studenterna på *Juridik i socialt arbete 1 (SOPA31)* skrev dagen efter samtalet, blev. Andelen godkända studenter var ungefär samma som vid vårens ordinarie salstenta.

”Sett till resultat så innebär det alltså inte att salstenta och hemtenta skiljer sig nämnvärt åt”, konstaterar PH.

Det belyser på ett bra sätt ett av alla de spår som samtalet kom in på. Rättssäker examination är möjlig i olika format och är utöver examinationsformen också beroende av bland annat tentafrågornas utformning, frågornas relevans för kursmålen, övningsuppgifter och undervisningsmoment som uppmuntrar till studentaktivitet.

Termin 4

Digitala samtalsövningar

Maria B Arvidsson i samtal med Mats Hilde

På ett möte tidigare under vårterminen 2020 berättade Mats Hilde om hur spännande han tyckte att det var att se hur väl det trots allt fungerade med samtalsövningar digitalt och han var nyfiken på att testa hur det skulle fungera att genomföra hela kursen online. Sedan dess har jag tänkt mycket på att han var så positivt överraskad och ville därför prata med honom om det. I mitten av höstterminen 2020, ett par veckor innan kursen *Kommunikation och handling i socialt arbete (SOPA44)* startade, träffades Mats och jag för ett samtal via Zoom. Mats är kursföreståndare.

”Först blev jag paralyserad och chockad och tänkte att det här kommer att gå åt pipan”,

Det säger Mats om hur han reagerade i mars 2020 när han fick information om den snabba omställningen till digital undervisning. Då var det bara ett par veckor kvar till kursstart och han trodde inte att det skulle gå att genomföra flera av kursens moment digitalt. På kursen finns alltför många konkreta och praktiska övningar som inte riktigt låter sig översättas eller implementeras digitalt, tänkte Mats då. Hans första impuls var att det skulle bli katastrof. Men så blev det inte när samtalsövningarna och rollspelen väl genomfördes och studenterna fick ut ganska mycket av övningarna.

Ibland brukar lärarna sitta med under övningarna så att de ser studenternas aktivitet i rummet, vilket blir annorlunda digitalt. Trots att det var otillfredsställande att inte kunna ses fysiskt så fungerade feedbacken bra. Även i vanliga fall händer det att studenterna filmar sina rollspel och får feedback på dem i efterhand. Mats förvånades över att feedbacken trots allt blev relevant och att studenterna fick med sig många bra reflektioner. Han framhåller dock att han saknade det fysiska mötet och insåg hur värdefullt det är att kombinera fysiska möten med inspelade. Det är en sak att titta på en film och en annan att sitta ansikte mot

ansikte och mötas i det fysiska rummet, vilket ger andra dimensioner åt samtalet. Mats funderar på om den upplevelsen bara är ur hans egen synvinkel som handledare. Studenterna kanske uppfattar någonting annat och kanske ändå får med sig så pass mycket att det är tillräckligt för dem. Han är lite osäker på det.

En farhåga var att han själv inte skulle få något grepp om samtalet, att det skulle bli alldeles för abstrakt och att han inte riktigt skulle få kontakt med studenterna. Han var orolig för att filmmidiet skulle bidra till distans, ett avstånd som gör samtalet alltför abstrakt och svårtillgängligt. Men det blev ändå en känsla av närvaro och att han hade studenterna framför sig. Engagemanget och motivationen kom även här. Mats tror att det handlar om studenternas attityd, att de tänkte att de måste göra det bästa av situationen. Studenterna var motiverade och ville mycket, vilket bidrog till att det blev så pass bra. De bar övningen i mål genom sitt engagemang och sin vilja att lära sig. Mats uppfattar det som att den ovanliga situationen som studenterna hamnade i skapade en stark gruppsammanhållning och att studenterna bjöd till och verkligen ville klara av det och ville lära sig. Betydelsen av deras studiemotivation blev påtaglig på ett sätt som den kanske inte är annars. Den speciella situationen innebar en utmaning, något som alla kände att de måste fixa.

Flera studenter och lärare har beskrivit för Mats att de tycker att det känns väldigt abstrakt att sitta framför datorskärmen och att de har svårt med uppmärksamheten. Mats förstår att det även kan vara så på till exempel en föreläsning. Han menar att det också kan ha bidragit till att studenterna bjöd till och tänkte att de ville jobba med att försöka få ut maximalt i övningarna. De stöttade varandra i att ta det på allvar och verkligen gå in hundra procent i övningen.

Mats är tveksam till om det blir bra att blanda digital och campusförlagd undervisning. Risken med hybridlösningar är att det varken blir hackat eller malet och att man inte vet vilket ben man ska stå på. Han tycker att det blir väldigt kluvet när det gäller pedagogiken, hur man närmar sig uppgifterna. Ur ren pedagogisk synvinkel hade det, enligt honom, varit bättre att ha antingen det ena eller det andra. Då hade de kunnat prova att ha undervisningen helt nätbaserad och köra det hundra procent för att se vilka utmaningarna är och hur man kan växla upp för att hantera dem, till exempel hur feedbacksituationerna kan utvecklas. Under året har kursen gått från att vara campusbaserad till nätbaserad och sedan från

nätbaserad till hybrid. Mats menar att det blir ytterligare ett moment att se hur det digitala lever tillsammans med det campusförlagda. Vad som lämpar sig för det ena och vad som lämpar sig för det andra, vilket blir en ny uppgift och en ny lärdom.

”Den sociala sammanhållningen och solidariteten i gruppen blir ju starkare kan jag tänka mig. Nu var ju det här första gången jag hade kursen också så jag har svårt att sätta det i perspektiv, men om jag jämför med andra kurser som jag har varit inne på så var det så påtagligt att man verkligen höll ihop i gruppen och att det fanns en slags solidaritet mellan gruppmedlemmarna.”

De omdömen som studenterna gav om kursen var att flera kände att motivationen tröt när allt var nätbaserat. Studenterna hade velat ha mycket mer undervisning i klassrum, säger Mats. Även om studenterna såg fördelar med nätbaserad undervisning så ville de också ha det fysiska. Just för att det digitala blir väldigt abstrakt och att det blir någonting annat än när man ses i klassrummet. Även om motivationen var stark och engagemanget var högt i början så tröt det efter hand. Mats berättar att det var många föreläsningar i form av videoklipp på kursen, vilket innebar en utmaning att aktivera studenterna under tiden. Interaktiviteten var nästan obefintlig. De hade även någon livesändning, vilket också är väldigt tufft. Att sitta tre timmar vid datorn är jobbigt. Mats menar att de inte riktigt har hittat rätt i hur de kan öka interaktiviteten när de arbetar med nätbaserade föreläsningar eller videoklipp.

Alla lärare levde med någon form av oro och osäkerhet kring att så snabbt behöva ställa om till digital undervisning utan att egentligen kunna förbereda sig. Kraven på att ställa om hela undervisningen kom ganska snabbt, utan att någon hade direkt erfarenhet av nätbaserad undervisning sedan tidigare, säger Mats. I lärarlaget var det mycket oro och osäkerhet kring hur det skulle gå. Det var också svårt att kommunicera omläggningen till studenterna och få dem att förstå hur svårt det är att gå från campusförlagd utbildning till att plötsligt lägga över den på nätet. Då funkar inte det gamla schemat, det måste göras nya instruktioner och tidsplaner för hur och när undervisningen ska ske. Mats upplevde många studenter som lite frustrerade och missnöjda och utöver själva omställningen behövde lärarna också bemöta det. Det var komplext eftersom de var tvungna att både ta

hand om studenternas oro och otrygghet och hantera sin egen osäkerhet, samtidigt som de skulle genomföra undervisning som höll måttet.

Det finns också en rädsla att som lärare själv bli smittad av covid-19, särskilt bland de lärare som är över sextio år, påpekar Mats. Lärarna vill inte riskera sin egen hälsa genom att ha campusförlagd undervisning som inte är coronasäker. I och med att undervisningen var digital i våras så slapp de det problemet men nu med hybridundervisning så blir det mycket mer studentkontakt. Mats märker att det finns en oro i och med ökande smittspridning. Han menar att det skulle vara katastrof om det skulle bli smitta i lärarlaget, att kursen inte kan hållas alls då.

Mats arbetar också på kursen ”Socialt arbete med missbruk och beroendeproblematik”, där vissa moment har varit i klassrum. Han tycker att det har känts tveksamt i vissa fall när han har kommit in i ett klassrum med åtta studenter och det ändå har känts fullt, särskilt som han själv är sextio plus. Han vill varken utsätta lärare eller studenter för risker.

På missbrukskursen har vinjetter, PBL-övningar och samtalsövningar varit i klassrum, vilket Mats tycker har gått jättebra. Det är väldigt uppskattat och studenterna vill ha det. Han har uppfattat att det var många studenter som valde missbrukskursen just för att den hade flera praktiska moment i klassrum. Mats säger att studenterna vill träffa varandra, de vill träffa sin lärare och de vill sitta i ett klassrum och samspeka med varandra. Det säger något om att det är så mycket lärande som sker i det mänskliga mötet. De får mycket mer av ambition, stimulans, engagemang och anknytning till andra människor. Mats betonar att vi är sociala varelser som vill träffa andra människor, att vi är skapta för det:

”Så man märker verkligen att studenterna längtar efter detta och skiner liksom upp när man möts och tycker att det är jättekul. Det är det som blir utmaningen nu”.

Mats beskriver sig som den nyfikna typen som tycker om att prova och experimentera och känna sig för:

”Det som funkar, funkar liksom och funkar det inte så tar man någonting annat och provar.”

Han skulle vilja arbeta mer med video och videoklipp och öppna upp det lite mer till att förstå kommunikation människor emellan. Mats lekte ett tag med tanken att studenterna skulle filma folk i kafeterian på skolan, filma i ett klassrum eller gå

ut på stan med en kamera och filma vardagsliv. Utifrån filmerna skulle studenterna kunna analysera samspel, inte bara kopplat till det konkreta sociala arbetet utan också öppna upp till mänsklig kommunikation. Olika typer av situationer hjälper studenterna till ett analytiskt tänkande kring interaktion och kommunikation. På *Kommunikation och handling i socialt arbete (SOPA44)* har de nu infört en chattövning för att öppna upp och bredda kommunikationsområdet. Han tror att det kommer att bli populärt hos studenterna att få prova att chatta och jämföra det med hur det är att sitta och prata med en människa som man fysiskt har framför sig. Det, menar Mats, är en bra träning i att försöka förstå att kommunikation ansikte mot ansikte är någonting helt annat än kommunikation bara med hjälp av språk och text. Mats tror också att det blir mer och mer vanligt i socialt arbete att man har chattar:

”Det handlar också om att allting är väldigt lättillgängligt, det är lite anonymt. Det är inte så farligt och läskigt som att träffa en person ansikte mot ansikte.”

Mats har också funderat en del på digitaliseringen av det sociala arbetet, av mötet och av klienter. Flera lärare på kursen har det som forskningsområde, vilket innebär att det finns en stor medvetenhet om det digitala mediet och vad det kan innebära, både nackdelarna och fördelarna. Mats menar att ju mer studenterna kommunicerar och ju fler sorters medier de använder, desto bättre blir de på att förstå kommunikationens möjligheter och begränsningar. Vid en chattövning förstår de mycket bättre fördelarna med ett ansikte-mot-ansikte-möte och ett konkret fysiskt möte. Det blir som en relief till det andra, att de bättre kan förstå:

”Det är ju många målgrupper som har lättare för att ta kontakt via en dator så jag tror att man når en helt annan målgrupp om man har chatt till exempel”.

På kursen har de också infört ett kommunikationsseminarium där studenterna själva får skapa en film, ta en film på nätet eller göra ett rollspel i rummet för att åskådliggöra någonting som handlar om kommunikation och bredda det till om det finns kommunikation som är till exempel könsbestämd, klassbestämd eller situationsbestämd. De har gjort om andra moment också ganska mycket och utvecklat och kombinerat olika saker. Mats tycker att det är spännande och att det

ska bli intressant att se hur det faller ut och se vad studenterna skriver i utvärderingarna. Han är nyfiken på vad studenterna ska säga om att de fått vara i klassrum hyfsat mycket under hösten.

Han tycker att det är viktigt att inte tappa bort vad vi kan lära oss av den situationen som vi tar oss igenom nu, med den nätbaserade, digitala undervisningen. Han ser många fördelar med det digitala och framför allt tillgängligheten som den möjliggör, att man kan ta relativt snabba beslut om att mötas. Tillgängligheten är också ganska hög eftersom man kan träffas utan att boka lokal och det är mycket lättare att hitta tider som passar alla. Tillgängligheten till varandra ökar, vilket är en stor fördel som kan utnyttjas både vad gäller lärarmöten, kortare handledningsmöten och uppföljning av olika slag. Även föreläsningsskipp och videoklipp kan läggas ut så att studenterna inte behöver komma till föreläsningen. Istället kan de få det kopplat till olika bearbetningar och man kan ha något interaktivt kring själva videoklippen. Mats tycker att det finns mycket att tänka kring och mycket att diskutera för att verkligen suga ut det bästa av det som vi har lärt oss nu under pandemin. I och med pandemin och omställningen till digital undervisning så har intresset för det digitala i allmänhet ökat även för lärarna. Han tror inte att det hade hänt annars.

Mats uppfattar att kollegorna i lärarlaget har klarat av omställningen bra men påpekar att alla i lärarlaget är uppvuxna i en tid då datorer, mobiltelefoner och olika sociala plattformar inte var alldeles självklara. Det finns en viss trötthet kring att behöva använda så mycket teknik och osäkerhet om hur olika digitala plattformar, som till exempel Zoom och Canvas, fungerar. Periodvis har det känts tungt, både för Mats och för andra, att det handlar så mycket om teknik, tekniska lösningar och olika programvaror, att ta del av dem och lära sig hur olika typer av hemsidor fungerar. Då är det lätt att tappa bort att man är lärare och forskare:

”Plötsligt så har man förvandlats till någon sorts datanörd som kan en massa tekniska grejer. Så det tror jag många har känt, inklusive mig själv, att man blir så trött på att det blir så mycket teknik och att det i slutändan handlar om hur man behärskar tekniken och mindre om att vara pedagog. Men det kommer väl att klinga av naturligtvis, nu efter hand. Jag tror att många inser fördelarna, när man har tillägnat sig den här tekniken så börjar man kunna se fördelarna och förstå ändå att det kan berika arbetet.”

Termin 5

Mina upplevelser av VFU i Sydafrika under pandemin

Cajsa Fredriksson, student

Jag spenderade min verksamhetsförlagda utbildning (VFU) i Kapstaden, Sydafrika, tillsammans med min kurskamrat Erika Haraldsson. Att genomföra den verksamhetsförlagda utbildningen på en organisation i Sydafrika har gett mig många nya perspektiv och har belyst många skillnader mellan socialt arbete i Sydafrika och socialt arbete i Sverige. Frågan uppkommer om det är verksamheten, kulturen eller landets lagar som är annorlunda. Antagligen är det alltihop och covid-19 belyste dessa skillnader desto mer.

Vi spenderade månader innan med att planera och ordna med allt, såsom uthyrning av lägenhet, boende på plats, införskaffande av allt vi behövde ta med oss och pappersarbete med mera. Väl på plats spenderade vi vår VFU på en organisation som heter The Hope Exchange och är en NGO (non-governmental organisation) och NPO (non-profit organisation) vilket betyder att den är ideell och icke-vinstdrivande. Organisationen är ett så kallat *second phase shelter* som riktar sig till hemlösa och till personer som har varit hemlösa. Klienterna har ofta tidigare bott på ett *first phase shelter* som riktar sig till människor som kommer direkt från gatan där man får hjälp med att bli bland annat drog- och/eller alkoholfri och att hitta ett jobb. Därefter kan man få chansen att bo på The Hope Exchange. När härbärgat är fullbelagt bor det 40 män där. The Hope Exchange tar även emot så kallade *drop-*

VFU-platsen The Hope Exchange i Sydafrika. Foto: Cajsa Fredriksson.

in clients, som inte bor på organisationen utan som kommer dit för att tvätta sig och/eller få råd av the *social auxiliary worker* (positionen under *social worker*). Oftast handlar det om att klienten vill bli uppskriven på listan över personer som ska få kläder den kommande veckan eller få ringa ett telefonsamtal. Ibland behöver personen hjälp med att ansöka om ID eller mer akut hjälp med kläder och skor eftersom det inte är ovanligt att de blir rånade på sina tillhörigheter. Några dagar i veckan serveras de hemlösa gröt.

The social worker (socionomen) Charity Pote som var vår handledare arbetar med klienterna som bor på organisationen. Klienterna har varit hemlösa men har numera arbete och bor på härbärgat. De får bo i tre månader på härbärgat med möjlighet till tre månaders förlängning om de inte har lyckats hitta en annan plats att bo på. Arbetsuppgifterna är främst att ha samtal med klienterna: att sätta upp mål, prata om vad som har hänt tidigare för att hamna i den situation de befinner sig i nu och vad planen är inför att lämna organisationen. Det blir också många spontana samtal, till exempel när en klient har haft en konflikt med sin rums-kamrat. Männerna bor två och två i mycket små rum, vilket såklart är en utmaning eftersom de inte känner varandra till en början.

En skillnad jämfört med Sverige är att det inte skrivs journaler, dock fyller socionomen i olika formulär för olika samtal som sparas i klientens personliga mapp. Det finns till exempel *Personal Development Plan*, som handlar om klientens personliga mål inom olika områden. Detta formulär kan socionomen sedan återgå till tillsammans med klienten för att se hur utvecklingen går. Socionomen planerar och genomför även så kallad *Life Skills course*. En kväll i veckan får klienterna på härbärgat gå på denna kurs, som varar i en timme. Det är ett tema, till exempel var hygien ett tema när vi var där, som klienterna pratar om och gör övningar i. Det bjuds på fika och diskuteras mycket i gruppen. *Life Skills* är en del i resan mot självständighet. Målet med arbetet med klienterna är att de antingen ska bli integrerade i samhället eller återförenade med sina familjer, eller både och.

Som student fick jag prova flera olika delar inom arbetet med klienterna. Jag och min studiekamrat fick sitta med under samtal, hålla i övervakade samtal och hålla i samtal själva. Vi fick även ta hand om kläudtdelningen. En hel del tid lades på att hjälpa *drop in*-klienterna. Vi råkade komma in i det sociala arbetet i samma veva som det skulle genomföras ett ganska stort förändringsarbete, så parallellt

med att hålla i samtal med klienter fick vi också vara med och uppdatera formulär och rutiner kring det sociala arbetet. Dessutom fick vi planera *Life Skills*-möten, bland annat genom att bestämma teman.

De första veckorna som vi var där, i februari, fick vi information från familj och vänner hemma i Sverige om covid-19. När pandemin nådde Kapstaden några veckor senare upplevde jag att det både fanns och inte fanns kunskap om hur smittspridningen skulle förhindras. Organisationen ordnade munskydd åt de anställda efter att min handledare krävde det, men de var av tyg utan något filter och gjorde därmed inte särskilt stor nytta. Klienterna ombads hålla avstånd, men det var inte särskilt många som lyssnade på oss och om de gjorde det var det bara för en kort stund. Min handledare bestämde att vi skulle sluta träffa *drop-in*-klienterna och när vi träffade klienterna som bodde där skulle vi göra det antingen utomhus eller ha fönstret öppet. Denna lösning hade inte klienternas rätt till sekretess i åtanke över huvud taget. Detta system hann bara pågå i någon vecka, då det utlystes *lockdown* otroligt snabbt efter att covid-19 nådde Kapstaden. Med cirka en veckas förvarning skulle hela samhället stängas ned och vi försökte under den veckan arbeta undan så mycket som möjligt. Det uppstod också många frågor både från personal och klienter som ingen hade svaren på. Presidenten hade sagt att tillfälliga härbärgen skulle upprättas eftersom de hemlösa inte skulle få vistas på gatorna under *lockdown*. Var skulle härbärgena ligga? Hur skulle klienterna ta sig dit?

Det uppstod även frågor kring arbetet på organisationen. Chefen var övertygad om att vi skulle få hålla öppet, att organisationen skulle räknas till kategorin ”samhällsnödvändiga organisationer”, och gjorde därför inte många förberedelser. Klienterna som bodde där undrade hur de skulle kunna betala hyran och köpa mat när de inte fick jobba, vilket ingen kunde svara på. Vad skulle hända om någon blev smittad, fanns det någonstans den personen kunde bli isolerad från resten av klienterna? Vår handledare Charity och min studiekamrat Erika letade fram en massa spel och delade ut så att klienterna skulle ha någonting att göra, men i övrigt gjordes inte särskilt många förberedelser. *Lockdown* gällde även oss, så vi kunde inte vara på plats och hjälpa dem. Både vi och klienterna blev lämnade undrandes över vad som skulle hända.

Under *lockdown* fick vi efter samtal med vår handledare Charity och vår kontakt på Socialhögskolan, Maria Heintz, uppgifter av vår handledare som vi kunde arbeta med från vår minimala lägenhet. En uppgift var att skriva en rapport om hur organisationen kunde förbättras utifrån våra svenska student-ögon. Till exempel skrev vi om säkerheten på organisationen, som vi såg som otillräcklig utifrån att vi hade bevittnat slagsmål och drogpåverkade samt hotfulla klienter. Jag blev till och med bestulen på min dator. I Sydafrika är det betydligt mer vanligt förekommande med vapen än i Sverige, vilket blev tydligt när vakten som stod vid grinden kollade efter vapen när klienterna kom till organisationen. Detta tyckte vi var bra, dock var det den enda säkerheten som fanns. Vi kunde kalla på vakten om någonting hände, men det var inte alltid han hörde när vi ropade så ibland tog det en stund innan han kom. Ofta ryckte andra klienter in för att avbryta bråk. Det fanns övervakningskameror, men de täckte inte alla utrymmen på organisationen. Det som vi reagerade mest på, och som vi skrev om i vår rapport, var att trots att klienter ibland har vapen och kan vara hotfulla så satt socionomen längst in i kontoret bakom ett skrivbord. Hon var därmed helt trängd om en klient skulle bli våldsam eller hotfull. Kontoren hade inte kameror och eftersom det var inomhus var sannolikheten liten att vakten, som var långt borta utomhus, skulle höra om socionomen behövde hjälp. Charity uppskattade vår rapport. Jag fann det mycket givande att få titta på organisationen med kritiska ögon och att vi fick dela med oss av de brister vi såg.

Några dagar innan *lockdown* skulle ta slut utlyste presidenten förlängning med två veckor till. Vi fick fler uppgifter att skriva men började oroas. Ingen visste hur lång tid *lockdown* skulle pågå. Tänk om vi skulle fastna i Sydafrika? Efter många om och men bestämde vi oss för att försöka ta oss hem. Eftersom flygplatserna var stängda hoppades vi kunna åka med de flyg som Svenska Ambassaden ordnade och som tur var kom vi med det näst sista flyget från Kapstaden. Vi spenderade därför endast halva tiden av vår VFU på plats på The Hope Exchange.

Pandemin påverkade mig mycket som student, framför allt eftersom jag gick miste om flera veckor av värdefull praktik. Jag hade sett fram emot VFUn under hela utbildningen och när det dessutom blev verklighet att få genomföra den i Sydafrika var det någonting som jag såg fram emot väldigt mycket. Jag funderade

en hel del innan jag bestämde mig för att söka VFU utomlands, eftersom jag ansåg att det fanns både för- och nackdelar med att genomföra VFUn utomlands. Att genomföra den här i Sverige hade varit en potentiell möjlighet till anställning i framtiden och dessutom hade det gett mig mer kunskap om att vara socionom på en arbetsplats här vilket jag nu inte har lika mycket insyn i. Samtidigt såg jag VFU i Sydafrika som en möjlighet som jag antagligen bara skulle få en gång i livet och eftersom jag är intresserad av kulturella och internationella aspekter av arbete med människor så bestämde jag mig för att åka. Nu i efterhand har jag hört om studiekamraters upplevelser av VFUn hemma i Sverige och kan inte låta bli att fundera på om jag gjorde fel val. Har de mer kunskap än mig? Har de knutit fler kontakter till arbetsplatser här i Sverige? Att fundera över detta är dock inte särskilt konstruktivt. Jag, som alla andra, visste inte vilka konsekvenser pandemin skulle få. När vi åkte fanns covid-19 endast i Kina. Vi tänkte inte ens på det när vi reste, för vi hade ingen aning om att det skulle spridas över hela världen och få samhällen att stänga ned totalt.

Jag försöker istället att tänka på allt som jag har lärt mig, vilket bland annat är vilka skillnader som finns gällande hur Sydafrika och Sverige har hanterat pandemin inom det sociala arbetet. En tydlig skillnad mellan Sydafrika och Sverige är möjligheten att arbeta digitalt under pandemin. Här i Sverige har arbetet kunnat fortgå relativt oberört. Det har varit stora omställningar för alla, men det har varit genomförbart. På The Hope Exchange är det inte möjligt att bedriva verksamheten digitalt. Klienterna behöver komma dit fysiskt eftersom det främst är fysiska behov som de har, som exempelvis att få äta och tvätta sig. Att genomföra samtal digitalt vore också svårt, på grund av att de flesta klienterna inte har tillgång till internet. Datorerna på The Hope Exchange fungerade inte heller särskilt bra, ofta frös hela skärmen och datorn behövde stängas av, vilket innebar att den text som man höll på att skriva försvann. Dessutom var det strömavbrott nästan dagligen, ofta planerat men ibland oplanerat, vilket här hade fått motta mycket kritik. Där var de vana.

Så här ett år senare kan jag se tillbaka på vistelsen i Sydafrika med större glädje än vad jag kunde när vi var oroliga över om vi ens skulle kunna komma hem. Jag har fått uppleva hur ett annat land hanterade en kris och kan jämföra det med hur vi gör här. Den största skillnaden är att vi i Sverige har så otroligt mycket bättre

förutsättningar för att hantera en pandemi. Framför allt har vi ett skyddsnät här. Bristen på ett skyddsnät i Sydafrika har varit väldigt psykiskt påfrestande att se. Hemlöshet är ett betydligt större problem i Sydafrika och det underlättades inte av en pandemi. När det blev *lockdown* kunde vi se på nyheterna hur stora folkmassor stormade butiker för att de helt enkelt inte såg något annat alternativ. De kunde inte gå till jobbet, förlorade sin inkomst och hade inte råd att köpa mat. Fler blev hemlösa och de som redan var det blev upplockade för att skjutas till tillfälliga härbärgen som hade upprättats för att de hemlösa inte fick vistas på gatorna under *lockdown*. Ur en smittorisk-synpunkt hade det varit bättre om de hade fått fortsätta leva som vanligt, eftersom de brukade sova själva eller i små grupper. Nu placerades hundratals personer i stora tält. Det verkade vara en lösning som inte var genomtänkt, och det framkom av nyheterna att dessa härbärgen inte hade tillräcklig sjukvård. Många av de hemlösa fick kämpa med abstinens och valde att lämna härbärgena istället. De hade ännu mindre möjligheter att få tag i mat än vanligtvis, eftersom människor inte rörde sig på gatorna och därför kunde ingen skänka pengar till dem. Dessutom var organisationer som brukar finnas där för dem och som de brukade kunna få mat av, till exempel The Hope Exchange, stängda. Pandemin fick mig att se på hemlöshet ur ett nytt perspektiv. Samhället förväntade sig att de hemlösa skulle följa reglerna för *lockdown*, men vad hade de för alternativ? Uppmaningen att ”stanna hemma” fick en helt ny innebörd.

Termin 6

Uppsatsskrivande under en pågående pandemi och den sociala samvarons betydelse

Klara Asklund & Maria Karastogianni, studenter

Vi arbetade tillsammans som SI-ledare under vår fjärde termin på socionomprogrammet och kom väldigt bra överens både som kollegor och vänner. Sommaren efter började vi fundera över uppsatsskrivandet under den sjätte terminen och kom fram till att vi skulle kunna skriva en riktigt bra uppsats tillsammans med våra matchande ambitionsnivåer. Att vi skulle skriva vår uppsats om det sociala arbetet med barn stod klart tidigt. Så kom det sig att vi under den sjätte terminen skrev vår uppsats, tillsammans, om barnkonventionens inkorporering.

Klara Asklunds och Maria Karastogiannis uppsats handlar om hur socialsekreterare inom barn och familj resonerar kring barnkonventionens inkorporering i svensk lagstiftning. De genomförde sex stycken kvalitativa intervjuer på distans som underlag för sitt arbete.

Valet av ämne var ett resultat av våra respektive praktikerfarenheter. Klara åkte till Hamburg för att göra sin VFU på en familjecentral i regi av SOS-Barnbyar och Maria var på socialtjänsten inom området barn och unga. När vi kom tillbaka till Socialhögskolan i början av 2020 hade barnkonventionen just blivit lag i Sverige, efter att ha firat 30 år som internationell konvention i november 2019. Under denna tid hade Klara upplevt kampanjer i Hamburg som krävde att även Tyskland skulle inkorporera konventionen som lag och Maria hade upplevt hur socialtjänsten förberedde sig inför att det skulle ske i Sverige. I samtal med varandra började vi fundera på vad detta att något blir lag egentligen innebär. Vi diskuterade vårt engagemang för barns rättigheter och undrade vad socialsekreterare egentligen upplevde hade förändrats i och med lagens införlivande. Vi var taggade, förberedda och ville så gärna komma ut på fältet och träffa socialsekreterare som jobbar med dessa frågor. Vår föreställning var att vi skulle få träffa

socialsekreterare personligen på deras arbetsplatser, och på så sätt få en större inblick i hur arbetet går till. Sedan kom såklart coronapandemin. Den förde med sig restriktioner och vi fick fundera över hur vår uppsatskurs nu skulle bli.

Eftersom kursen startade i slutet av mars visste vi från början att den skulle se ganska annorlunda ut än vad den tidigare gjort. Vi fick kontakt med vår handledare tidigt och hon var öppen med att vi nog inte skulle kunna genomföra de intervjuer vi från början hade planerat att göra på olika arbetsplatser. Samtidigt underströk hon att vi alla behövde vara kreativa och hjälpas åt med att ändå få materialinsamlingen att fungera på bästa möjliga sätt. Även kursföreståndaren för kursen var vid kursens början närvarande via digitala videomöten och öppen med att det inte var någon som riktigt visste hur det skulle gå. Under terminens gång skulle hon komma att hålla oss studenter uppdaterade, om än bara genom att säga att det var mycket som var oklart och, genom att visa sin närvaro göra klart att vi inte var ensamma i vår osäkerhet.

UPPSATSARBETET BÖRJAR

När vi skulle försöka få tag på intervjupersoner visade det sig att många socialsekreterare upplevde ett ökat tryck under pandemin och de kontakter vi från början hade tänkt använda oss av hade svårt att hitta tiden för att ställa upp på intervjuer. Vi fick således tänka över hur vi skulle gå tillväga och övervägde i processen att göra textanalyser. Vi såg framför oss att det inte var någon som skulle hinna med att ställa upp på en intervju. Detta kändes både nedslående och skrämmande eftersom vi hade så tydliga förväntningar på vad vi ville göra och åstadkomma med vår uppsats. Vi ville inte gå miste om att få ta del av yrkesverksammas tankar och reflektioner. Vändningen kom när vi såg att flera andra studenter skrev i en Facebook-grupp för både socionomer och socionomstudenter som ett sätt att hitta intervjupersoner till sina uppsatser. Efter att ha pratat med vår handledare kom vi överens om att vi kunde intervjua personer runtom i hela Sverige eftersom vår forskningsfråga tillät det och vi ändå skulle behöva genomföra våra intervjuer med hjälp av video eller telefon. Vi skrev ett inlägg i gruppen och fick ganska snabbt napp. Socialsekreterare inom barn och unga från olika delar av Sverige svarade och visade intresse för att ställa upp på intervjuer. Detta gav oss nytt hopp och nya krafter efter en period av oro och hopplöshet.

När tiden var inne för intervjuer ställdes krav på vår flexibilitet. I vårt informationsbrev informerade vi om att vi kunde anpassa oss och ha intervjuer via olika kanaler, exempelvis Zoom, Skype, Teams och telefon. Detta innebar att vi fick lära oss nya system och vi hittade förtjänster och brister med alla. Vi upplevde det som ganska utmanande att hålla intervjuer över enbart telefon eftersom vi då gick miste om kroppsspråk och ansiktsuttryck. Även det initiala småpratet i början kändes svårare att få till över telefon eftersom det lätt blir mest tystnad när det är svårt att se ifall någon ska säga något eller inte. Telefonintervjun ställde höga krav på oss som intervjuare och kanske hade det varit lättare för oss om det varit en senare intervju där vi var mer bekväma i vår roll, inte som nu vår första intervju. Det var helt nytt för oss att göra intervjuer utan att träffa våra intervjupersoner fysiskt och i det fall där vi gjorde intervjun över telefon såg vi ju inte heller vår intervjuperson. Vi märkte att just den intervjun blev kortare än de andra vi hade via Zoom/Skype. Hursomhelst, att inte kunna tolka kroppsspråk och se minspelet hos personen vi pratade med ledde till att vi fick anpassa oss och tala mer detaljerat än vi kanske annars skulle gjort. Samtidigt som det var en utmaning var det bra att ha detta så tidigt i processen eftersom vi på så sätt fick viktig erfarenhet om vad som krävs för att få till en bra intervju. Inget ont som inte för något gott med sig kanske en kan säga.

Även videosamtalen begränsade oss till viss del. Å ena sidan gick det att via video se intervjupersonens ansiktsuttryck och läsa av kroppsspråket till viss del, å andra sidan uppstod det ibland tekniska störningar som gjorde att vi kan ha missat viktiga signaler. Detta kan även gälla ljudupptagningen där viktiga ord har kunnat gå förlorade. Inför varje intervju fick vi arbeta med att peppa varandra och ha högsta energinivå för att kunna hjälpas åt med att snappa upp allting. Det kändes som att distansintervjuerna ställde högre krav på oss eftersom vi upplevde att vi fick kompensera för att vi inte träffade intervjupersonerna personligen och vara extra positiva och lyhörda trots teknikens stundvisa brister. Framförallt ville vi nog förmedla vår tacksamhet och göra intervjuerna så bra som möjligt när de yrkesverksamma faktiskt tog sig tid att delta i vårt arbete.

Under arbetets gång upptäckte vi hur stor skillnad det är på hur det sociala arbetet ser ut i olika kommuner och vi var mycket glada över att vi fick möta så många olika verksamheter. Vi upplever att denna variation berikade vår uppsats

oerhört. Även vår handledning skedde på distans vilket betyder att vi fortfarande aldrig faktiskt har träffat vår handledare vilket känns lite lustigt. Det fungerade dock oerhört bra med våra videomöten och det kändes som att vi alltid snabbt kunde komma fram till det vi behövde.

ATT INTE VARA ENSAM

Den största skillnaden, och nackdelen, mellan denna termin och andra som vi upplevt var ensamheten. Vi hade i början när vi fortfarande var i stadiet där vi letade källor och information suttit på olika håll och ibland pratat med varandra på Zoom. Bara efter några dagar tröttnade vi på att sitta ensamma och beslutade oss för att ses varje dag och ha en slags arbetsdag ungefär nio till fyra. Detta behövde vi inte bara för att kunna diskutera vår uppsats utan även för att bibehålla rutiner, få ett sammanhang, ha någon att äta lunch med och ta korta promenader och skvallra om oväsentliga saker. Vi upplever att det är många som saknar den sociala interaktionen eftersom uppsatsterminen i vanliga fall inte är som tidigare terminer, eftersom det handlar om att självständigt eller i par skriva ett arbete, men som denna termin förstärktes av pandemin. Att vi hade en "arbetsplats" och sågs fysiskt under terminen räddade oss från att förlora motivationen och fokus och bidrog till att föra arbetet och den nya vardagen framåt. Således blev vikten av sammanhang och samvaro uppenbar för oss. Många saker kan anpassas, till exempel intervjuer och handledning, men vikten av att umgås för den egna hälsan och välbefinnandets skull är något som är svårt att hantera digitalt. Dessutom bidrog att arbeta fysiskt tillsammans till bra diskussioner och vi fann oss stundvis i intensiva samtal om hur vi skulle komma vidare i processen. Många intressanta perspektiv på vår uppsats växte ur det. I och med att pandemin ställde krav på att tänka om för att lösa svårigheter som uppstod med exempelvis materialinsamling var det en fröjd att ha en person att bolla idéer och tankar med.

EXAMINATION

När det blev dags för vårt examinationseminarium fick även det ett annat upplägg än tidigare. Istället för att försvara vårt arbete mot opponenter fick vi ta del av opponeringen skriftligt redan före examinationstillfället och på så vis förbereda oss för att bemöta den konstruktiva kritiken vi fått. På själva zoom-mötet var bara

vi och examinatoren närvarande så det fanns ingen direkt kommunikation mellan de andra uppsatsförfattarna och oss. Vi upplevde att detta var lite tråkigt eftersom det innebar att viktiga delar av kursen gick förlorade. Kritik är svårare att både ta till sig och ge i skrift eftersom den kan låta hårdare än vad den egentligen är. Dessutom är möjligheten att fråga och kunna förklara saker samt att få återkoppling kring hur vår feedback hade tagits emot ganska viktig i opponerings-sammanhang, vilket inte var fallet. Hade vi kunnat ge vår opponering muntligen hade alltså saker som tonläge och kroppsspråk kunnat spela in i att skapa ett bra lärandetillfälle där en djupare diskussion hade möjliggjorts. Så som det genomfördes fanns det inte någon möjlighet att helt fånga andemeningen och förstå den andra parten. Det var synd då kommunikationen hade kunnat leda till mer djupgående reflektion om både det egna och de andras arbeten. Det var dock positivt att kunna få ut den skriftliga feedbacken i förväg för att gemensamt kunna diskutera genom uppsatsen en gång till och fundera över de val vi hade gjort. Vi lärde oss alltså mycket genom examinationsseminariet, men tror det hade kunnat bli ännu bättre om det funnits mer utrymme för interaktion med andra studenter.

Avslutningsvis har uppsatskursen trots restriktioner och begränsningar varit en mycket lärorik period för oss. Vi hade en stor fördel i och med att vi kunde stötta varandra och därigenom känna mindre ensamhet och mer energi och driv. Vi fick möjligheten att ta vägar vi förmodligen annars skulle missat och fick utmana oss själva i att försöka utforma vår uppsats så som vi ville ha den. Vi var tvungna att anpassa oss till de begränsningar som fanns och hitta nya lösningar.

Sammantaget bidrog kursen till att vi fick lära oss att anpassa oss, hitta hopp i svåra situationer och ta hjälp av varandra. Vi är väldigt tacksamma för att vi fick ta del av våra intervjupersoners resonemang och att arbetet flöt på så bra som det gjorde. Vi känner, så här i efterhand, oss stolta över oss själva och det vi lyckades åstadkomma trots de rådande omständigheterna.

Om att skriva en kvantitativ C-uppsats i pandemitider

Angelica Forsell, student

”Du frågar mig vad kärlek är, men jag vet inget om det där, bara sånt som man kan mäta kan jag förstå.”¹

Jag har vetat sen jag gick i gymnasiet att jag en dag vill stå som författare bakom en viktig rapport, vara ett namn inom forskning och bidra med betydelsefull kunskap till världen. För att komma dit måste jag starta någon-

Angelica Forsells uppsats tar upp socionomsstudenters attityder till skäl bakom tvångsvård enligt LVU (Lagen om särskild vård av unga). En vinjettstudie låg till grund för att se om sexualitet kan ses som tillräckligt skäl för omhändertagande

stans. Att få skriva uppsats under min sjätte termin på socionomprogrammet är en bra ingång till den känslan. Processen var utmanande och utvecklande och känslan är att det var det viktigaste jag skrivit, hittills.

Redan under juridikterminen, termin 3, visste jag att min uppsats skulle handla om flickors sexualitet och LVU (Lagen om särskild vård av unga). En föreläsare tog då i förbifarten upp att det finns forskning som visar på att sexuellt utsvävande beteende nämndes oftare för flickor än pojkar i LVU-domar. Det etsade sig fast. Jag visste ämnet till min kandidatuppsats. Det var skönt att under flera terminer veta vad jag skulle skriva om. En liten detalj, nämnd i förbifarten. Jag visste om vad, men inte hur.

Väl vid uppsatsterminen stod det snart klart att jag ville göra en kvantitativ studie, jag ville mäta något. Det blev en enkätstudie riktad till socionomstudenter. Tanken var att få en uppfattning om hur utbildningen påverkar socionomstudenter till att följa innehållet i existerande forskning om sexuellt utsvävande och tvångsvård för flickor. Studien visade att socionomstudenter resonerade annorlunda, de tillämpade LVU i samma utsträckning för pojkar och flickor. Men om andra faktorer fördes in, till exempel antal sexpartners och ålder, ändrades deras svar till att LVU var mer tillämpbar för flickor. Studien visade samtidigt att

¹ <https://kent.nu/latar/vaga-vara-radd/>

sexuellt utsvävande beteende var tillräckligt för insatser enligt LVU, oavsett kön. En faktor som inte nämns explicit i lagtexten, men som i rättsfall ger innehåll till lagens formulering om ”socialt nedbrytande beteende”.

Jag skrev min uppsats ensam. Jag upplever att jag alltid arbetar bäst så, inte minst då jag kan lägga upp mitt eget schema, att kunna sitta och skriva klockan elva på kvällen utan att behöva fråga någon. Samtidigt har jag inte riktigt den självdisciplin som behövs för att ta väl vara på tiden, utan jag fick mycket bråttom när inlämningen närmade sig i maj. Jag jobbar bra under press vilket gör det lätt att skjuta upp saker för att ta tag i dem i sista stund. Med hela utbildningen nu bakom mig, klappad och klar, så har det fungerat för mig.

Problemet med att skriva uppsatsen själv blev istället ensamheten. Inte var jag beredd på att bli helt isolerad och att terminen skulle ske på distans i och med covid-19! Situationen tog mig rätt hårt. Uppsatsskrivandet blev både tråkigt och ensamt, åtminstone ett tag. För som tur var har jag en vän som skrev sin kandidatuppsats i statsvetenskap samtidigt och vi två kunde sitta med varandra under dagarna. Att ha någon i samma situation som jag själv att bolla frågor med uppskattade jag mycket. Slutsats: För mig fungerar uppsatsskrivande som bäst när jag skriver på egen hand, men att det är bra att ha någon med sig i processen som ger stöd och kan agera bollplank. Det blev uppenbart under pandemins nedstängning.

Under utbildningen har det talats om att forskning i samhällsvetenskapliga ämnen, och särskilt socialt arbete, kan ses som flummig och oviktig eftersom den domineras av kvalitativa metoder. Argumenten har varit att kvalitativa metoder inte underbygger dragna slutsatser tillräckligt. En intervjustudie med tio personer är svårt att dra generaliserbara slutsatser från. I utbildningen har detta ofta avfärdats eftersom vi inom samhällsvetenskapen anser att det är lättare att med kvalitativa metoder fånga upp vad människor faktiskt upplever, känner och tycker, att det är lättare att utveckla individers resonemang och erfarenheter. Kvantitativa metoder anses tappa bort individuella särdrag och fördjupande resonemang. Valet mellan sätten är svårt tycker jag. De olika tillvägagångssätten har både för- och nackdelar.

Jag skrev min uppsats med stöd i kvantitativ metod. Mest för att jag ville testa på något nytt och för att utmana mig själv. Jag ser gärna mig själv som en person som bryter mot det som förväntas av mig. Att skriva ”kvantuppsats” var ett sätt

att utmana förväntningarna som finns på socionomstudenters kandidatuppsatser. När min klass gick upp för examination var det fyra uppsatser av fyrtio som hade en kvantitativ ansats.

Under utbildningen arbetar vi nästan aldrig med kvantitativa metoder, förutom på några enstaka uppgifter här och där, till exempel på termin 1 där studenterna kan välja att göra en enkät. I just det exemplet användes inte något statistikprogram för analysen utan tolkningen gjordes för hand. Kanske är det ett skäl till att den kvantitativa metoden känns främmande och inte lika trygg? Jag tror att de flesta, precis som jag, väljer att skriva uppsats om något och på ett visst sätt som vi kan vara stolta över. Jag tog risken att lära mig något nytt. Det tog mycket tid och energi som istället hade kunnat läggas på utveckling av själva studien. Jag spenderade många timmar med att försöka förstå statistikprogrammet jag använde, men samtidigt tror jag, i efterhand, att folk överskattar svårigheterna med kvantitativ metod. I intervjustudier läggs många timmar på transkribering och vid litteraturstudier ska stora mängder av litteratur analyseras på detaljnivå. Vid enkätstudier ligger mycket av det arbetet i förarbetet för att göra insamlingen ”smärtfri” och analysen möjlig. För mig kom den färdiga enkäten att läggas ut i en Facebookgrupp och en vecka senare hade jag över hundra svar. Det var dessutom helt coronasäkert. Statistiska analyser kan sägas vara enkla om förarbetet är välgjort. Det kan uttryckas som att det som läggs in bestämmer kvaliteten på det som kommer ut. En väl så snygg statistisk analys kan inte åtgärda en dålig enkät. För mig tog den statistiska analysen tid, men om mer tid läggs ner (än vad jag gjorde inledningsvis) på att lära sig programmet ordentligt går den processen snabbare och kvantitativ metod kan visa sig vara mindre tidskrävande än en kvalitativ. Jag är dock lite av en tidsoptimist.

Jag upplever att det viktigaste när jag skrev min uppsats var att i slutändan vara nöjd över mitt arbete, att få vara lite stolt över min insats. Då spelade egentligen inte ansatsen så stor roll.

Något som var viktigt för mig inför uppsatsarbetet var att få en handledare jag kände förtroende för. Jag ville kunna prata om saker jag inte förstod utan att känna mig dum. Jag hade en fantastisk handledare. Eftersom jag inte hade någon som helst koll på hur statistikprogram fungerade eller hur avancerad kodning gick till behövde jag mycket stöd i början. Hen är en stor del i att jag orkade ta mig an en

kvantitativ ansats överhuvudtaget. Det var helt enkelt väldigt svårt i början. Det var dessutom mycket att tänka på. Dels att veta hur graferna skulle programmeras, dels hur graferna skulle se estetiskt bra ut. Stödet jag fick kommer jag alltid vara tacksam för och inte minst för alla uppmuntrande kommentarer under vägs. Det är fantastiskt att som student få komma nära forskare och föreläsare, att slippa se upp till, men respektera dem och deras kunskap. Att få utveckla en nära kontakt med en forskare kändes därför speciellt. I och med rådande omständigheter med en pandemi skedde handledningen online via videosamtal. Jag fick trots avsaknaden av ”riktiga möten” ett stort förtroende för min handledare. Det kändes som att hen fick det för mig med.

I slutändan gick det bra med uppsatsen trots att jag kom igång ganska sent. Jag fick en komplettering av min examinerare som uttryckte att jag ”argumenterade för mycket för min sak trots att resultatet visade motsatsen”. Detta är något jag tenderar att göra, hålla fast vid min ståndpunkt. Jag fick ändra i min slutsats. Det tog absolut emot lite, men det var lärorikt att komma till insikt om att jag faktiskt inte alltid har rätt.

Jag är mycket nöjd med slutresultatet av mitt uppsatsarbete. Jag är så nöjd att jag helt skamlöst skickat runt den till hela min släkt för att få komplimanger.

Som jag nämnde i början har jag alltid velat skriva något som har betydelse, att det jag skriver ska öppna nya perspektiv i det sociala arbetet och tillföra fältet något. Jag skrev visserligen bara en kandidatuppsats, som inte ens får användas som referens i arbeten under socionomprogrammets olika kurser, men för mig är den jätteviktig och för varje person som säger att de har lärt sig något från den känner jag att det verkligen är på detta spår jag vill fortsätta. Jag vill forska i framtiden och bidra med nya perspektiv. En dag ska jag bli använd som referens i någon socionomstudents uppsats och den dagen ser jag verkligen fram emot.

Då kan jag se tillbaka på uppsatstiden, mitt under en pandemi, med glädje.

Termin 7

Digitalt avslut på studierna

Maria B Arvidsson i samtal med Elleonor Hovmöller

”När vi kommer ut i arbetslivet, med eller utan corona, så tror jag att vi kommer att leva i en mer digitaliserad värld. Så jag tror att för oss som studerar till socionomer så måste vi inse att detta kanske är vår verklighet.”

Så säger studenten Elleonor Hovmöller, som bara har några veckor kvar innan socionomexamen. Vi träffades via Zoom ett par dagar innan jul för att prata om hur det är att avsluta sina studier digitalt. Genomgående i samtalet lyfte hon fram både för- och nackdelar men fokuserade mest på det positiva.

Elleonor tog ett års studieuppehåll mellan termin sex och termin sju och säger att hon inte var:

”så jättetaggad på att komma tillbaka till skolbänken men det har faktiskt gått över förväntan trots rådande situation”.

Hon var inte med om den snabba omställningen av undervisningen i våras och det var en stor omställning för henne att komma in på en termin som i princip var helt digital. För henne innebar den både att komma in i digital undervisning och att komma in i en ny klass. Hon menar dock att det inte har känts ”så jättemärkligt ändå”. Det digitala fick hon en försmak av under våren 2020 när hon läste två fristående kurser, som var digitala, samtidigt som hon arbetade som barnansvarig på ett skyddat boende.

Pandemin påverkade inte hennes arbete på det skyddade boendet så mycket eftersom jouten var öppen som vanligt i våras. Men hon var där och hälsade på för ett par veckor sedan och då hade de fler restriktioner. Det enda Elleonor märkte när hon arbetade där var att något enstaka möte med socialtjänsten blev digitalt, vilket kunde hända även före pandemin eftersom placeringar på skyddat boende sker i hela Sverige och det då är lättare att ses digitalt oavsett.

Att återuppta studierna på socionomprogrammet och att komma in i en ny klass menar hon var lättare på ett sätt och svårare på ett annat. Det var lättare för att hon kan göra sin grej, att hon är här för att göra klart sin sista termin och ta sin examen. Hon har arbetat ganska mycket samtidigt och har engagerat sig i andra saker, så socionomstudierna har blivit som en aktivitet vid sidan av. Det tycker hon är ganska skönt, att lägga upp studierna som hon vill och inte behöva förhålla sig till att vara på skolan. Det underlättas också av att det inte är så många obligatoriska moment den här terminen, framför allt inte på sista kursen. Hon tror dock att det hade varit annorlunda om hon hade studerat med samma klass som hon började sina socionomstudier med:

”Så på det sättet är det är det väl skönare men när man har gått med sin klass i tre år så lär man känna dom och man skaffar vänner där man kan bolla idéer och tankar kring ens olika uppgifter. Det är något som hade varit skönt för mig att ha, men det blir inte någon naturlig ingång för mig att i ett stort klassrum på åttio personer räcka upp handen och fråga är det någon som skulle vilja bolla en tanke i efterhand. Dom relationerna tror jag att man har skapat sedan tidigare under de tre åren men det har inte jag. Så det är väl kanske en nackdel, att dels då att det var på distans men också kanske för att jag valde att ta uppehåll ett år men det är ju på mig själv.”

Som fördjupningskurs läste Elleonor *Socialt arbete med missbruk och beroendeproblematik (SOPM16)*. De hade fyra eller fem fysiska möten på kursen, vilket hon tyckte var mycket givande. Hon beskriver det som häftigt att det också var studenter från Helsingborg på kursen och i hennes grupp, vilket innebar att det var flera som var nya för varandra.

För Elleonor känns det märkligt att inte ha en klass att vinka farväl till nu. Även om avslutningen är digital så menar hon att det inte på något sätt är samma sak som ett fysiskt möte, vilket hon tycker är lite synd. Även om hon har hittat några personer i sin nuvarande klass som hon hade kunnat umgås med efter studierna, så har hon inte lika många vänner som hon fick i sin förra klass. Hon fick vara med på förra klassens examensfest för ett år sedan, i januari 2020. Elleonor beskriver att det kändes som att hon själv tog examen den dagen även om hon hade ett halvår kvar. Därför tycker hon att det känns lite konstigt ibland att vara tillbaka i skolbänken. Skrattande konstaterar hon att hon ju redan har tagit examen: ”Jag var ju på examensfesten”.

Hon tycker att det är synd att studierna är digitala nu men tror att det hade varit ännu värre om hon hade gått med sin ordinarie klass. Nu är det drygt två månader sedan hon träffade någon medstudent fysiskt men hon tycker inte att det är så stor skillnad att studera digitalt. Hon är med i en basgrupp med tre medstudenter och de har kommit varandra nära även om de aldrig har träffats fysiskt. De har läst varandras texter, gett varandra feedback och haft flera digitala möten. Hon känner att det nästan motsvarar fysiska möten även om hon tycker att fysiska träffar alltid är trevligare. Det gynnar både lärare och en själv som student att ses fysiskt, säger hon, eftersom man då är lite mer på hugget. Hon tycker inte alls att det har varit svårt att komma in i en grupp med studenter som känner varandra sedan tidigare. Hon menar att det kanske säger mer om henne som person, att hon gillar att prata och att vara i sociala sammanhang. Men det handlar också om de andra i gruppen:

”Och så klart de handlar om dem också. De har varit jätteöppna, jättesnälla och fina och jag tror faktiskt inte ens att jag har nämnt att jag har haft studieuppehåll för dem. Det har bara känts väldigt naturligt att börja prata direkt om skolarbete. Så jag har känt mig väldigt välkommen.”

I samtalet återkommer vi till hur det är att vara student digitalt jämfört med annars. Som hon berättade i början så menar hon att det är skönare att kunna lägga upp sina studier som hon vill. Hon säger att hon nog tycker att det är mer flexibelt när man kan studera digitalt men att det kanske också har med kursens upplägg överhuvudtaget att göra. Samtidigt menar hon att det är lättare att prokrastinera nu när hon vet att hon har två veckor på sig att skriva interventionsplanen, men tänker att de nog inte hade träffats oftare även om kursen hade varit campusförlagd. Men generellt när hon kan studera hemma och det är andra saker som händer är det är lättare att lägga studierna lite åt sidan. Emellanåt har det blivit så att Elleonor inte har haft studierna som huvudfokus alla dagar men det har hon tagit igen senare.

Jag undrar hur hon ser på att de spontana mötena mellan schemalagd tid blir färre eller inte alls blir av när undervisningen är digital. Hon säger att hon hade uppskattat om det fanns sådana möten, med mellansnack. För någon vecka sedan frågade kursföreståndaren hur den digitala undervisningen har påverkat studenterna och Elleonor svarade att hon kan känna att det är tråkigt med det digitala

men att man också får acceptera läget och göra det bästa av det. Hon menar att de digitala studierna även ger en förberedelse för arbetslivet:

”När vi kommer ut i arbetslivet, med eller utan corona, så tror jag att vi kommer att leva i en mer digitaliserad värld. För varför måste man ses fysiskt egentligen? I vissa fall är det ett krav och det är ett måste. Jag menar, ska man bedöma någons föräldraförmåga så räcker det inte att se ett ansikte utan man måste se hur hemmiljön är och så men summa summa-rum så tror jag att det för oss som studerar till socionomer så måste vi inse att detta kanske är vår verklighet.”

Hon menar att man som socionom kanske inte behöver resa land och rike runt för att träffas. Hon tar sitt förra arbete som exempel, dit socialtjänsten kunde komma med flyg för att träffa sina klienter. Hon tycker att det förvisso är mycket bra och visar på ett engagemang. Hon är nog med att framhålla att det inte är onödigt med sådana resor men att mötena kanske inte alltid behöver ske fysiskt. De digitala studierna tror hon är en god förberedelse för hur deras verklighet som socionomer kommer att se ut. Hon säger ett flera av dem som har fått arbete nu kommer att få arbeta hemifrån. Hon tror att det kommer att vara tufft för många, att vara nyutexaminerad och ha ett nytt arbete som man måste sköta hemifrån. Men hon tillägger:

”Lite, jag kan känna att så är livet, man får göra det bästa av det.”

Inspelade föreläsningar tycker hon har varit mycket bra, då det finns möjlighet att lyssna på dem igen om det är något som man är osäker på. Hon förstår inte varför det inte har funnits på socionomprogrammet tidigare. Vi pratar om nackdelar med inspelade föreläsningar. Att studenter kan bli upprörda över saker som sägs och som inte kan redas ut med en gång, att det kan vara viktigt att följa upp inspelade föreläsningar med till exempel chatt med läraren så att studenter kan få svar på sina frågor i nära anslutning till föreläsningen istället för att de ska sitta själva och fundera. Ännu en gång kommer samtalen in på att vara förberedd för ett digitalt arbetsliv.

”Utan den digitala förberedelse som pandemin har bidragit till så hade det blivit ett väldigt stort hopp mellan vår verklighet som socionom och hur det var i studievärlden.”

Det är ett stort steg att gå från att vara student till att börja arbeta. Det kan bli svårt om man som student dessutom är van vid att ha fysiska möten där man kan

fråga, bolla idéer och tankar med sina lärare och sedan helt plötsligt en dag kanske ska sitta hemma och skriva, ringa och göra alla de bitarna utan att ha den lika tillgängliga kontakten. I och med de digitala studierna har studenterna fått möjlighet att förbereda sig för den verklighet som de är på väg ut till, menar hon. Hon framhåller dock att det finns moment som är jätteviktiga att ha fysiskt, till exempel vissa samtalsövningar, där hon anser att det är helt avgörande. Det hade blivit en annan övning om det hade skett digitalt.

Vissa medstudenter har berättat för Elleonor att de tycker att allting med distansstudier är jobbigt men själv tycker hon tvärtom:

”Det är inte hundra procent bra men för mig har det fungerat väldigt bra. Jag tycker att det har varit väldigt bra att man har kunnat lösa det på det här sättet. Än att man hade behövt stänga ner skolor och läsa det en termin efter eller ytterligare ett år efter. Jag har inte heller gjort så mycket annat. Jag tycker att jag har haft mycket mer tid med andra bitar som jag inte tycker att jag har haft tid med annars. Sedan vill jag också säga, och det är viktigt att poängtera, att sista terminen är det inte så mycket träffar ändå.”

Det beror kanske också på vilken situation man lever i. Elleonor hade inte velat vara ny student och komma in i den här världen. Hon tror inte att det hade varit så bra för hennes studiemotivation, och inte heller om hon hade varit ensam och ny i stan. Hon är inte avundsjuk på dem som är nyinflyttade och inte har något socialt nätverk sedan tidigare.

Hon har fått anställning på familjerätten efter examen. Hennes blivande chef har sagt att det är viktigt med en god introduktion och Elleonor kommer att vara där fysiskt även om de flesta av hennes kollegor arbetar hemifrån. Hon tycker själv att det är viktigt att hon får vara där på plats. I början kommer hon att ha en mentor som också kommer att vara på arbetsplatsen under hennes introduktion. Hon försöker att se det positivt, att det är bra att det är en liten personalgrupp som hon kommer att lära känna och anpassa sig till först. Hon tänker också att det innebär att hon kommer att arbeta intensivt i början, då när närmsta chefen och mentorn kommer att vara på arbetsplatsen ganska mycket. På så sätt tror hon att hon kommer att få en bra bild av verksamheten av dem först, innan hon tar in de andra:

”När coronan har lagt sig och majoriteten av Sveriges befolkning har fått vaccinet, att jag då kan ta in de andra av mina kollegor. Så jag tänker att det kanske ändå är en fördel så

som läget är. För det är ändå en liten ansträngning att börja ett nytt jobb. Jag har gjort det så många gånger nu. Så är det i början, i alla fall för mig, och det är ganska skönt att kunna ta det med mindre steg.”

Avslutningsvis poängterar hon att det finns både fördelar och nackdelar med den situation som pandemin innebär. Hon menar att bortsett från att många människor lider svårt, insjuknar och dör av covid-19, så är det ändå en intressant situation som vi befinner oss i. Hon är fascinerad över hur anpassningsbara vi människor egentligen är till olika situationer, att man kan ställa om snabbt och tänka nytt, menar Elleonor är ganska coolt. Förändringar som annars kan ta väldigt lång tid, genomförs nu snabbt. En insikt om att om man inte vågar en förändring så har man redan misslyckats.

Elleonor är 26 år och innan hon började studera reste hon runt i världen under tre års tid, då hon besökte olika kontinenter och hade olika arbeten, bland annat som citronplockare i Australien. Hon berättar att hon träffade många underbara människor och att gemensamt för hela resan var att hon fick ett större intresse för att arbeta med människor. Hon kände också att allas lika värde är helt väsentligt och tror och hoppas att alla som studerar på socionomprogrammet tänker så. Hennes intresse för att arbeta med människor har ökat i takt med att hon har fått arbeta mer riktat mot människor, som hon gjort under studierna. Hon avslutar samtalet med att skrattande säga att hon är världsbäst på att gå in i en mataffär och se vilka citroner som är bra. Det var ett jättetråkigt arbete men det har ändå gett henne perspektiv:

”Men det är ju samtidigt också fantastiskt för att man inser ju också värdet av att ha ett berikande jobb, så som att jobba med människor där du får utbyta något helt annat än det du får med citroner. Ibland när jag har en dålig dag på jobbet, när jag åker hem så tänker jag att det här med att plocka citroner kanske inte är en så dum grej ändå. Jag tror att det är viktigt att testa sig fram lite i jobbdjungeln och ha jobb som man inte tycker är så jätte-härliga också för då uppskattar man också de jobben sedan som man har.”

Covid, Campus & Canvas

Omställning till digital lärandemiljö

Jan Magnusson, universitetslektor

För Socialhögskolan innebar covid-19-pandemin och de olika restriktioner för verksamheten som infördes i mars 2020 en oväntad, oförberedd och snabb omställning från campusutbildning till digital utbildning. På kort tid tvingades vi migrera i stort sett alla våra kurser till en digital lärandemiljö främst baserad på Canvas- och Zoom-plattformarna. Omställningen visade sig vara särskilt komplex när det gällde det inslag av praktik som en utbildning i socialt arbete oundgängligen måste innehålla. För att kunna fortsätta med praktik, fältbaserat lärande, fältarbeten i samband med uppsatsskrivanden och andra utåtriktade aktiviteter i en digital miljö var vi tvungna att omvärdera många av våra etablerade lösningar och tankesätt.

Även efter att pandemin bedarrat är det troligt att vi kommer att fortsätta med en stor del av vår undervisning i digitala lärandemiljöer. För att säkerställa en hög kvalitet i den fortsatta utvecklingen är det därför viktigt att samla in och analysera de erfarenheter vi tillägnat oss så här långt.

Då jag i rollen som en så kallad superanvändare (super user ibland även power user) och med drygt ett års försprång i Canvas fungerat som stöd för mina kollegor har jag fått en ganska bra överblick över hur processen sett ut och vilka olika konsekvenser den hittills fått. Som superanvändare har jag varit en slags expertanvändare med administratörsbehörighet, med djupare kunskaper om och lång erfarenhet av digitala lärandemiljöer. Nedan vill jag dela med mig av några observationer som jag kunnat göra av omställningen.

KOMMUNIKATIVT TOMRUM

Som både lärarmöten och personliga möten vittnat om har mina lärarkollegors upplevelser av migrationen inte sällan präglats av känslor av stress och ångest. Dels har det handlat om en osäkerhet när det gäller att bemästra plattformens gränssnitt

och verktyg, dels om den sociala isolering som pandemirestriktionerna och arbete hemifrån fört med sig.

När det blev klart att vår campusbaserade undervisning skulle skjutas upp under en längre period och att campuskurserna skulle digitaliseras försökte många av oss först att återskapa våra kurser i Canvas med ett minimum av förändring snarare än att bygga upp dem från grunden med de förutsättningar som Canvas ger. I vissa fall valde vi att bygga hemkörda lösningar i ett försök att kringgå plattformens gränssnitt och funktioner. Det berodde delvis på att vi hade underskattat den tid som krävdes för att skapa ett bra canvasupplägg, delvis på att vi såg Canvas som en tillfällig och kortsiktig lösning under pandemin och var ovilliga att investera för mycket arbete i den. När höstterminen 2020 började var det fortfarande många av oss som upplevde svårigheter med att ställa in och använda grundläggande canvasverktyg som Assignment och SpeedGrader på ett korrekt sätt. Det var också uppenbart att vi i flera fall laddat upp kursmaterial men missat att skapa en kommunikativ och/eller interaktiv struktur kring själva undervisningen.

I samtalen med mina kollegor fann jag dessutom att digital interaktion ofta värderades ner. En vanlig uppfattning var till exempel att ett zoombaserat möte eller seminarium inte var lika dynamiskt som det hade varit i campusmiljö och att det i sin tur försämrade lärandet. Samtidigt underutnyttjade kursuppläggen de olika verktyg och möjligheter till kommunikativ interaktion som Canvas och Zoom innehåller.

En annan aspekt som är relaterad till Canvas är hur vi skall bedöma studenternas förmågor och kunskaper. En fråga som diskuterats är hur vi kan återskapa en salstenta i digital form. Här spelar övervakningen av studenterna en avgörande roll och det finns flera lösningar som till exempel att en tentavakt videoövervakar studenten och en programvara låser datorn från alla andra funktioner. Men en sådan form av övervakning är svår att genomföra då klassernas storlek ofta skulle kräva orimligt många tentavakter (ett vanligt riktmärke är då en tentavakt per 4 - 5 studenter). En digital lärandemiljö verkar därför kräva ett nytänkande kring examination där studentens förmågor och kunskaper prövas på andra sätt, något som till stor del återstår för oss att utveckla.

ÖVERLEVNAD FÖRST

När vi ser tillbaka på 2020 har omställningen från campus till en digital lärandemiljö varit en stor fråga för oss, kanske större än vi förväntat oss. Den har tagit längre tid än vi trodde och har inneburit mycket mer än att lära oss de grundläggande funktionerna i Canvas och Zoom. Vi verkar ha underskattat komplexiteten i processen såväl som det stora fortgående behovet av praktisk utbildning och stöd. Det finns fortfarande mycket kvar för oss att göra innan vi kan säga att omställningen från campus till digitalt är genomförd fullt ut.

Med några få undantag fick många av oss aldrig någon grundläggande utbildning i hur gränssnittet fungerade och väntade med att bygga klart våra kurser i Canvas tills ganska sent i processen. Vi var hänvisade till en självstudiekurs som Lunds universitets Avdelning för högre utbildning (AHU) publicerat i Canvas och fick försöka skapa våra canvassidor efter eget huvud. Som nämnts ovan fokuserade vi då oftast på att få den gamla campusdesignen för kursen att fungera hjälpligt i Canvas. Det är inte bara den kommunikativa och interaktiva aspekten som blivit lidande av detta utan flera av de digitala pedagogiska lösningar som plattformen erbjuder för att nå lärandemålen är förhållandevis underutnyttjade.

Under hela omställningen har det saknats samordning. Efterfrågan på stöd från institutionens superanvändare har hela tiden varit hög och vid några tillfällen inneburit brandkårsutryckningar för att rädda dagen. I efterhand kan vi se att många av oss hellre vände oss till superanvändarna för stöd snarare än att be Samhällsvetenskapliga fakultetens canvasgrupp om hjälp. Det mesta av det efterfrågade stödet har gällt tekniska frågor och frågor om den strukturella uppbyggnaden av kursen samt hur plattformens olika verktyg fungerar och ställs in.

Från centralt håll hade våra kursadministratörer fått en viss utbildning men den visade sig var alltför specifik för att de skulle kunna ge den administrativa support på kurserna som efterfrågades av lärarna. Senare under processen fick de kompletterande internutbildning inom institutionen men för att kommunikationen med lärarna skall fungera på längre sikt krävs det nog att administratörernas utbildning inkluderar canvasplattformen i dess helhet.

ÖKAD ACCEPTANS

Om vi för ett ögonblick lämnar Socialhögskolans erfarenheter för att i stället titta lite på positiva effekter av omställningen mer i allmänhet ser det ut som om den har lett till en ökad acceptans av digitala lärandemiljöer inom högre utbildning. Det ofta vilseledande negativa perspektivet på digitalt lärande som tidigare funnits har ersatts av en mer positiv syn. Omställningen har även lett till att lärare delat med sig mer av sina pedagogiska idéer till varandra jämfört med hur det såg ut när campusundervisning dominerade verksamheten. Det beror möjligen på att de flesta är nybörjare i digitala lärandemiljöer och inte i samma utsträckning kan falla tillbaka på tidigare erfarenheter.

Det är osannolikt att slutet på pandemin kommer att innebära en fullständig återgång till den förpandemiska versionen av campusutbildning. Troligen kommer vi att få se fler så kallade hybridkurser där campus och digitalt samexisterar. En ökad acceptans för digitala lärandemiljöer kommer förmodligen också att skapa en bredare rekryteringsbas där universitetskurser blir mer tillgängliga för grupper som annars inte skulle överväga universitetsstudier. När vi tittar på våra egna digitala kurser på grundutbildningen, *Socialt arbete: Grundkurs (SOAA11)* och *Socialt arbete: Fortsättningskurs (SOAA22)* som i sitt nuvarande format pågått på olika digitala lärandeplattformar sedan 2011, vet vi redan att de studenter som söker kurserna oftast rekryteras från dessa grupper.

EKONOMISKT ÖNSKETÄNKANDE

En ökad användning av digitala lärandemiljöer kan uppfattas som en billigare form av undervisning som kräver mindre arbetskraft, färre kontor och klassrum och mindre administration jämfört med campusundervisning. Digitalt lärande kan lätt uppfattas som en möjlighet att ”anpassa utbildningen till den ekonomiska kostymen”, som det formulerades av någon på ett av Socialhögskolans personalmöten i början av 2021. Som jag ser det, är det en uppfattning som är förankrad i ett New Public Management-tänkande, och som nuförtiden återfinns i ledningen av många svenska universitet inklusive vårt eget Lunds universitet. Men mot bakgrund av de erfarenheter Socialhögskolan har av de ovan nämnda digitala kurserna är åtminstone föreställningen att digital undervisning skulle vara mindre tidskrävande och därmed mer kostnadseffektiv än campusundervisning ett

ekonomiskt önsketänkande, åtminstone om vi tar den interaktiva och kommunikativa sidan av pedagogiken i digitala lärandemiljöer på allvar. Socialhögskolans erfarenhet är i själva verket den omvända då digitala lärandemiljöer lett till mer interaktion mellan lärare och studenter, fler texter att läsa och kommentera, fler möten och seminarier och mer arbete med den pedagogiska verktygslådan jämfört med konventionell campusundervisning, vilket i sig är positivt. Att producera och ladda upp kursmaterial på plattformen är då bara en förberedelse för de undervisnings- och inlärningsaktiviteter som sedan behöver ske genom en kommunikativ och interaktiv process. Således kommer en neddragning av undervisningstimmars för digitala kurser sannolikt att resultera i lärandeprocesser av lägre kvalitet.

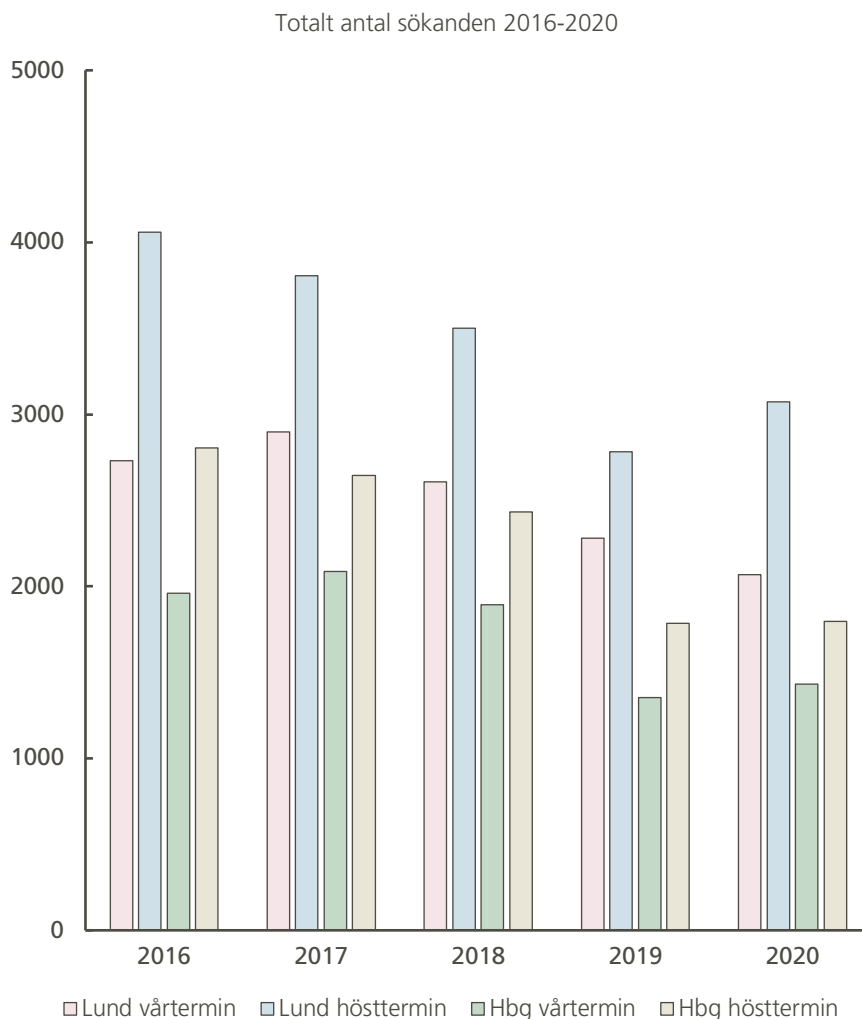
BORTOM PANDEMIN

Halvvägs genom vårterminen 2021 visar behovet av stöd i användandet av Canvas och Zoom på Socialhögskolan inga tecken på att avta. Vissa av mina kollegor håller fortfarande på att lära sig de grundläggande verktygen medan andra gradvis har gått vidare till nästa fas – hur vi kan utforma en digital lärandemiljö med förankring i pedagogiska idéer och kommunikativ interaktion. Vi verkar emellertid vara ungefär lika oförberedda för denna uppgift som när vi kraschade in i omställningen från campus till Canvas för ett år sedan. Inför höstterminen 2020 sandlådelekte vi fram våra canvassidor utan någon särskild riktning. Nu sandlådeleker vi fram vår digitala pedagogik ungefär på samma sätt. Det gör att den kanske mest angelägna frågan för oss inför framtiden är hur vi kan utveckla en övergripande idé om digitala lärandemiljöer vid Socialhögskolan och vad vi vill uppnå med dem förutom att överleva pandemin.

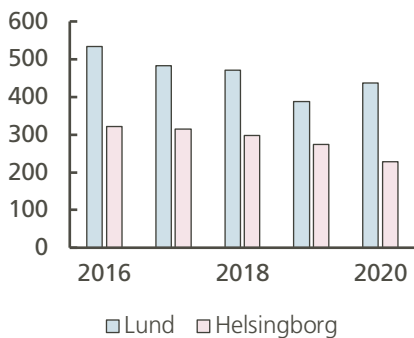
Socialhögskolan i siffror

SOCIONOMPROGRAMMET

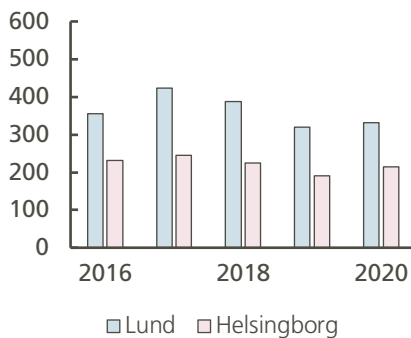
(Källa: www.uhr.se och Kuben)

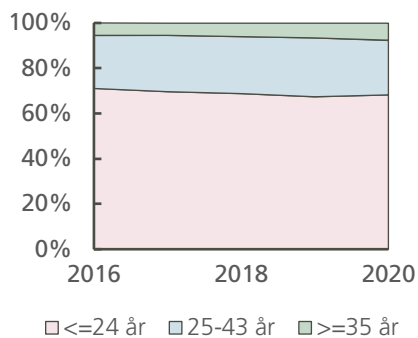
Prio 1 sökanden, hösttermin
2016-2020

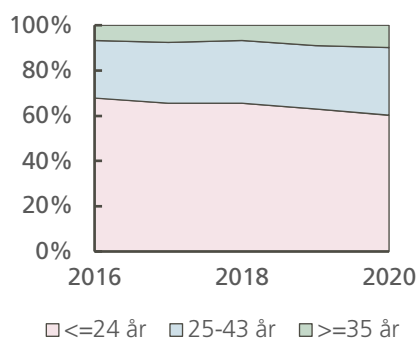
Prio 1 sökanden, vårtermin 2016-
2020

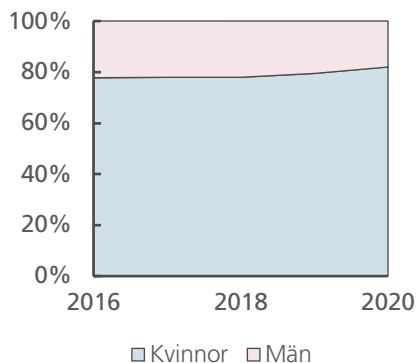
Ålder på sökanden i %, Lund
2016-2020

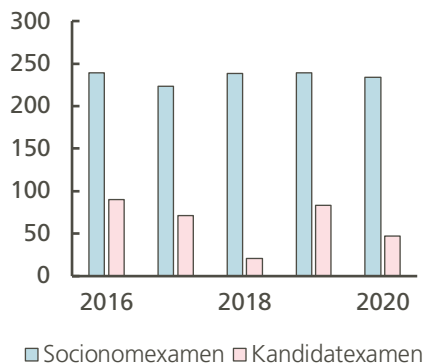
Ålder på sökanden i %, Hbg
2016-2020

Kön på sökanden 2016-2020

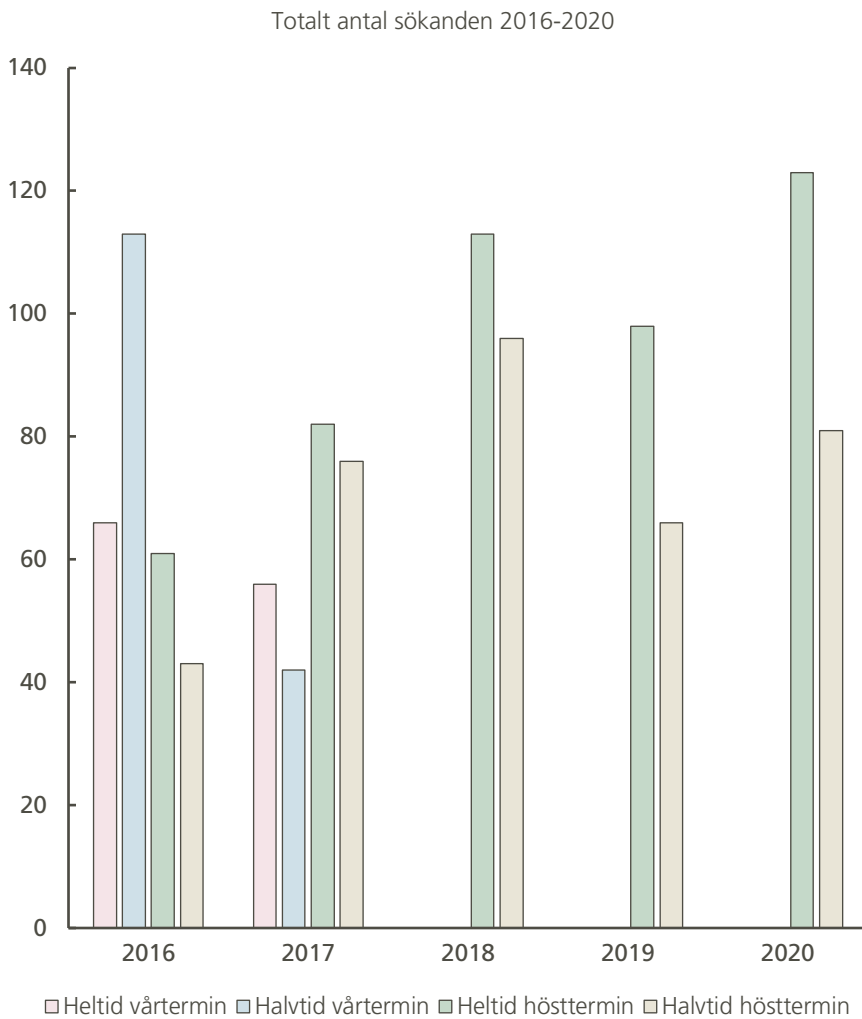

Examina 2016-2020

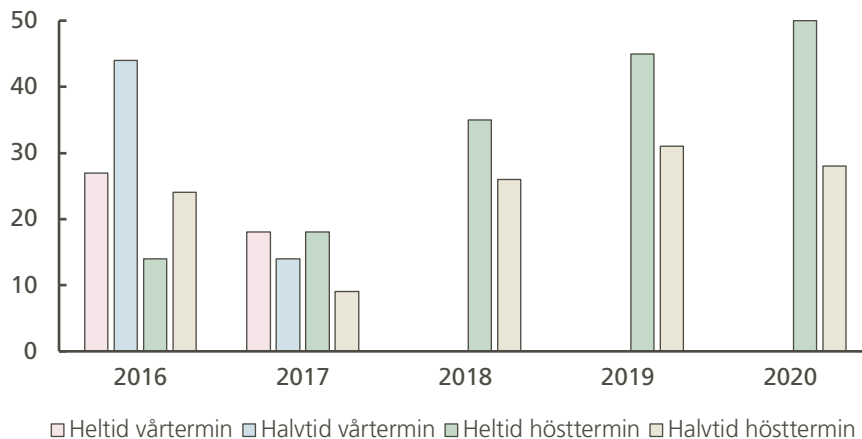

MASTERPROGRAMMET

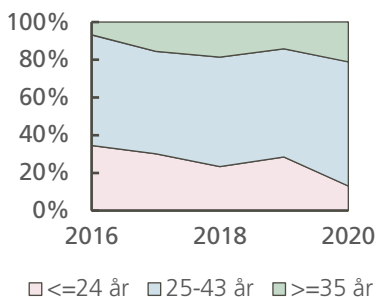
(Källa: www.uhr.se och Kuben)

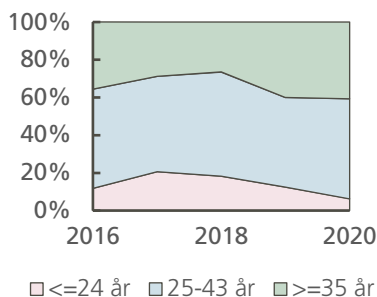
Prio 1 sökanden 2016-2020

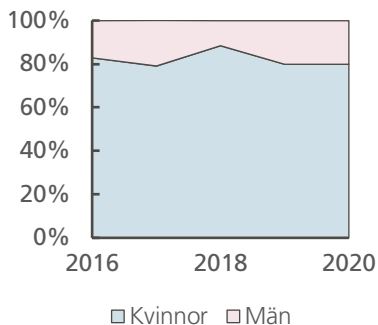
Ålder på sökanden i %, heltid 2016-2020

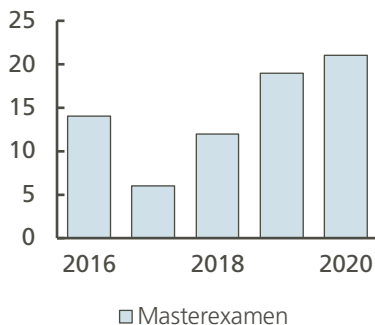
Ålder på sökanden i %, halvtid 2016-2020

Kön på sökanden 2016-2020

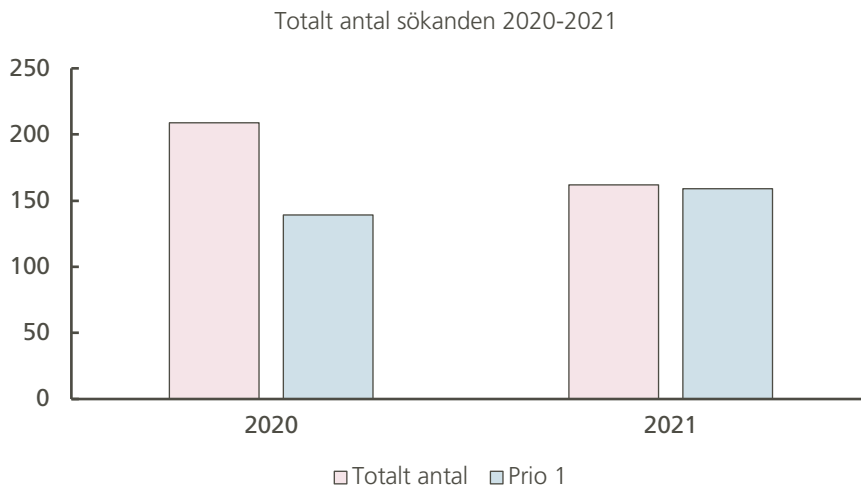

Examina 2016-2020

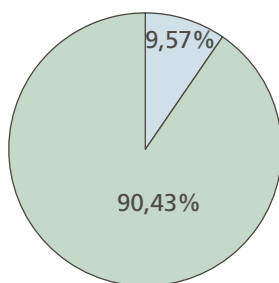

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSKURATORSPROGRAMMET

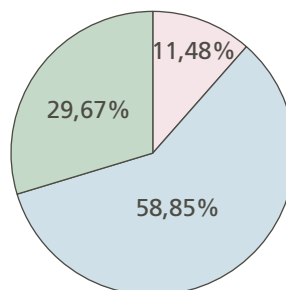
(Källa: www.uhr.se och NyA)

Kön på sökanden 2020

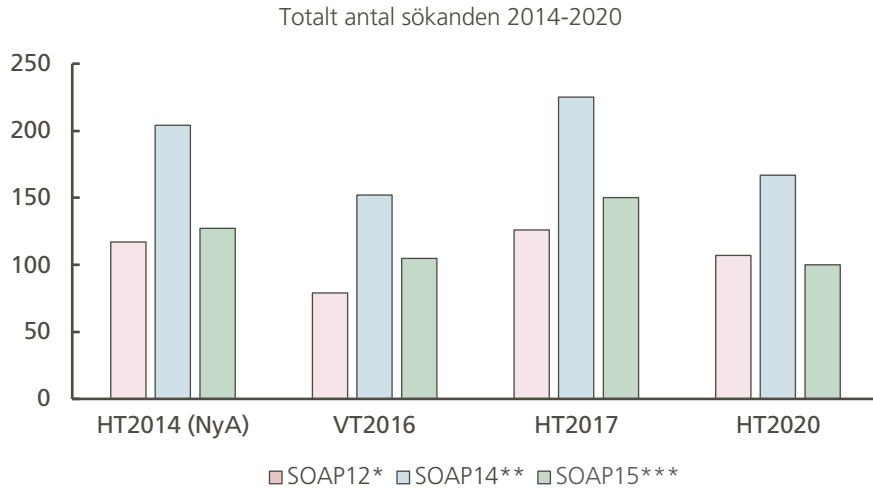

Ålder på sökanden 2020

GRUNDLÄGGANDE PSYKOTERAPIUTBILDNING

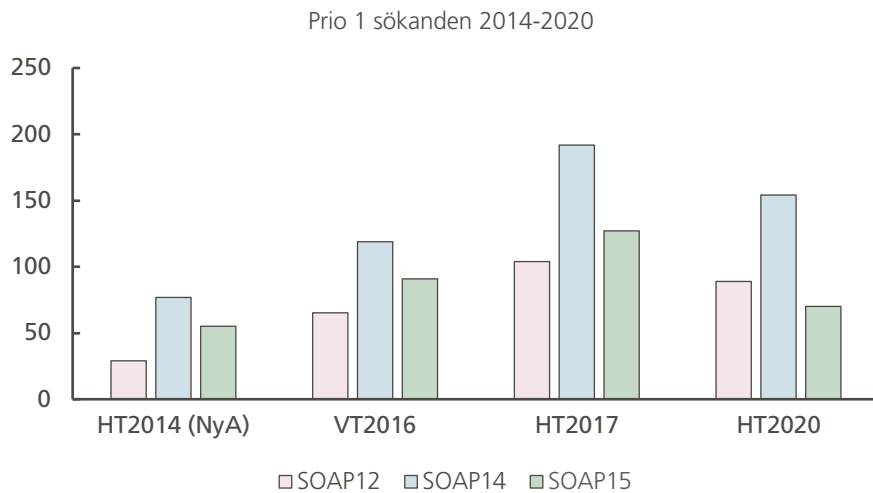
(Källa: www.uhr.se och NyA)

* Psykodynamisk grund

** Kognitivbeteendeorikterad grund

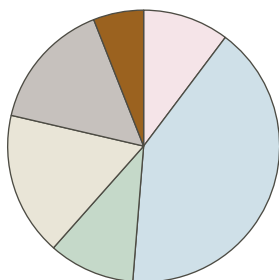
*** Familjeterapi på systemteoretisk/interaktionistisk grund

ANSTÄLLDA VID SOCIALHÖGSKOLAN

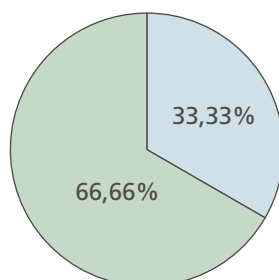
(Källa: Kuben)

117 anställda januari 2021

- Professorer (12st) □ Lektorer (48st)
- Adjunkter (12st) □ Doktorander (20st)
- Admin (19st) ■ Meritering (7st)

Kön på anställda januari 2021

- Män □ Kvinnor

Teknisk och administrativ personal januari 2011 – januari 2021

Årtal	2009-1	2011-1	2013-1	2015-1	2017-1	2019-1	2021-1
Kvinnor (antal)	10	12	13	14	13	19	13
Män (antal)	3	4	5	3	5	5	5
Totalt (antal)	13	16	18	17	18	24	18
Kvinnor (heltidsekv.)	8,3	9,5	11,7	10,4	9,0	14,8	11,3
Män (heltidsekv.)	2,3	3,3	2,9	3,0	5,0	4,5	4,5
Totalt	10,6	12,8	14,6	13,4	14,0	19,3	15,8

Professorer januari 2011 – januari 2021

Årtal	2009-1	2011-1	2013-1	2015-1	2017-1	2019-1	2021-1
Kvinnor (antal)	2	2	4	5	7	6	6
Män (antal)	3	4	8	7	6	6	6
Totalt (antal)	5	6	12	12	13	12	12
Kvinnor (heltidsekv.)	1,2	1,9	2,6	4,3	5,3	3,8	3,4
Män (heltidsekv.)	3,0	1,6	3,0	3,7	3,3	3,3	3,3
Totalt	4,2	3,5	5,7	8,0	8,7	7,1	6,7

Lektorer januari 2011 – januari 2021

Årtal	2009-1	2011-1	2013-1	2015-1	2017-1	2019-1	2021-1
Kvinnor (antal)	13	18	25	26	29	28	33
Män (antal)	18	19	18	19	14	17	15
Totalt (antal)	31	37	43	45	43	45	48
Kvinnor (heltidsekv.)	9,6	14,5	19,5	22,0	24,4	25,0	29,3
Män (heltidsekv.)	15,3	15,8	14,8	17,6	12,8	14,2	13,4
Totalt	24,9	30,2	34,2	39,6	37,1	39,2	42,7

Adjunkter januari 2011 – januari 2021

Årtal	2009-1	2011-1	2013-1	2015-1	2017-1	2019-1	2021-1
Kvinnor (antal)	14	18	17	16	16	15	9
Män (antal)	6	6	10	7	4	4	3
Totalt (antal)	20	24	27	23	20	19	12
Kvinnor (heltidsekv.)	10,1	12,9	11,0	10,3	10,7	8,6	5,8
Män (heltidsekv.)	4,7	4,6	5,8	5,3	3,2	3,0	2,1
Totalt	14,8	17,5	16,8	15,6	13,9	11,5	7,9

Doktorander januari 2011 – januari 2021

Årtal	2009-1	2011-1	2013-1	2015-1	2017-1	2019-1	2021-1
Kvinnor (antal)	11	13	18	17	16	14	12
Män (antal)	3	2	4	6	5	8	8
Totalt (antal)	14	15	22	23	21	22	20
Kvinnor (heltidsekv.)	8,6	10,1	14,8	14,8	12,9	12,5	10,2
Män (heltidsekv.)	3,0	2,0	3,5	4,5	5,0	7,6	6,3
Totalt	11,6	12,1	18,4	19,3	17,9	20,2	16,4

Denna årsbok presenterar Socialhögskolans verksamhet för 2020 och en bit in i 2021. Vi har försökt fånga ett händelseförlopp medan det pågår, nämligen hur det är att undervisa och studera under en pågående pandemi, genom att göra nedslag i olika kurser på socionomprogrammet utifrån både lärar- och studentperspektiv.

Medverkar gör Moa Andersson, Klara Asklund, Pär-Henrik Björverud, Maria Doschori Nordström, Cajsa Fredriksson, Angelica Forsell, Mats Hilde, Elleonor Hovmöller, Katarina Jacobsson, Maria Karastogianni, Jan Magnusson, Lupita Svensson och Carina Tigervall.

Redaktörer för publikationen är Lars Harrysson och Maria B Arvidsson.

Patrik Hekkala har gjort layout.